

Ulla-Maija Peltonen

Työväen muistitieto ja perinne

*SELVITYS TYÖVÄEN MUISTITIEDON JA PERINTEEN
KERUUSTA JA ARKISTOINNISTA SEKÄ ESITYS TYÖVÄEN
MUISTITIEDON JA PERINTEEN SISÄLTÖANALYYSIMALLIKSI*

930059 *

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

Julkaisija

TYÖVÄENPERINNE-ARBETARTRADITION

Paasivuorenkatu 5 B, 00530 Helsinki

*Kannen valokuva:
Oy Helylä Ab:n tiilitehtaalta,
Sortavalan mlk. 1931.
Valok. Mauno Mannelin. SKS.*

*Ulkoasu: Markku Böök
Helsinki 1985, J-Paino ky*

ISBN 951-99611-7-8

SISÄLLYS

1	ESIPUHE	5
2	TYÖVÄENKULTTUURISTA	6
2.1	Perinne yleiskäsitteenä	7
2.2	Suullisen perinteen ja muistitiedon suhde	8
3	TYÖVÄEN MUISTITIEDON JA PERINTEEN KERUU	10
3.1	Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkisto	10
3.2	Svenska Litteratursällskapet i Finland / Folkkulturarkivet	12
3.3	Museoviraston historian ja kansatieteen toimistot	13
3.4	Työväen muistitietotoimikunnan kokoelmat Työväen Arkistossa	14
3.5	Kansan Arkisto	17
3.6	Työväenmusiikki-instituutti	18
3.7	Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitos	19
3.8	Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitoksen Kansatieteen osasto	21
3.9	Yhteenveto	22
4	KULTTUURIAINEISTOJEN LUOKITUKSESTA	24
4.1	Human Relation Area Files (HRAF)	24
4.2	Universal Decimal Classification (UDC) Yleinen kymmenluokitus (UDK)	26
4.3	Uppsalan yliopiston Dialekt- och folkminnesarkivetin Realkatalog	27
4.4	Nordiske TraditionsArkiver og Indeksering (NTAI)	28
4.5	Yhteenveto	28
5	TYÖVÄEN MUISTITIEDON JA PERINTEEN YLEINEN SISÄLTÖANALYYSI	29
5.1	Työväen muistitiedon ja perinteen hakutiedosto	31
5.2	Työväen muistitieto- ja perinneaineistojen merkitys tutkimukselle	33
6	TYÖVÄENKULTTUURIIN LIITTYVÄ TUTKIMUS SUOMEN YLIOPISTOISSA	34
6.1	Helsingin yliopisto	34

6.1.1	Historian laitos	34
6.1.2	Kansanrunoustieteen laitos	35
6.1.3	Kansatieteen laitos	35
6.1.4	Kotimaisen kirjallisuuden laitos	36
6.1.5	Musiikkitieteen laitos	36
6.1.6	Poliittisen historian laitos	36
6.1.7	Sosiaalipolitiikan laitos	37
6.1.8	Taidehistorian laitos	38
6.1.9	Talous- ja sosiaalihistorian laitos	38
6.1.10	Yleisen kirjallisuustieteen ja teatterintutkimuksen laitos	38
6.2	Joensuun yliopisto	39
6.2.1	Karjalan tutkimuslaitos	39
6.3	Jyväskylän yliopisto	39
6.3.1	Etnologian laitos	39
6.3.2	Sosiologian laitos	40
6.3.3	Suomen kielen ja viestinnän laitos	40
6.3.4	Taidehistorian laitos	40
6.3.5	Yhteiskuntapolitiikan laitos	40
6.4	Oulun yliopisto	40
6.4.1	Pohjois-Suomen tutkimuslaitos	40
6.5	Tampereen yliopisto	41
6.5.1	Historiatieteen laitos	41
6.5.2	Taideaineiden laitos, Kansanperinne, erityisesti kansanmusiikki	41
6.6	Turun yliopisto	41
6.6.1	Historian laitos	41
6.6.2	Kansatieteen osasto / Kulttuurien tutkimuksen laitos	42
6.6.3	Kirjallisuuden ja musiikkitieteen laitos	44
6.7	Åbo Akademi	44
6.7.1	Etnologiska institutionen	44
6.7.2	Folkloristiska institutionen	45
6.7.3	Historiska institutionen	45
7	TYÖVÄEN MUISTITIETOA JA PERINNETTÄ TALLENTANEET ARKISTOT JA LAITOKSET	46
	KIRJALLISUUS	48
	LIITE: Työväen muistitiedon ja perinteen sisältöanalyysimalli (31.5.1984)	

Työväen muistitiedon ja perinteen arkistointiin ja tallentamiseen liittyvät ongelmat on tiedostettu pitkään. Opetusministeriö on edistänyt näiden ongelmakimppujen purkamista asettamalla työväenperinneyöryhmät 1 (1980) ja 2 (1982). Työväenperinneyöryhmä 2:n toimeksiantona aloitettiin 5.9.1983 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistossa työväen muistitiedon ja henkisen perinteen keruuseen ja arkistointiin liittyvä selvitys. Selvityksen keskeiseksi tehtäväksi työryhmä määritteli muistitieto- ja perinneaineistojen sisällönmukaisen hakutiedoston luomisen.

Työväenperinneyöryhmä 2 on teettänyt myös aineellista työväen-kulttuuria koskevat selvitykset: museonhoitaja Pirjo Kaihovaaran selvityksen työväen keskusmuseon perustamisesta ja arkkitehti Maire Mattisen selvityksen teollisen ympäristön inventoinnin ja säilyttämi-sen ongelmista.

Käsillä oleva selvitys pyrkii omalta osaltaan edistämään työväen-kulttuurin tutkimusta ja harrastusta maassamme. Siinä keskitytään selvittämään työväen henkisen perinteen ja muistitiedon keruuta ja arkistointia. Lisäksi kiinnitetään huomio arkistotekniikan kehittämi-seen. Työväen muistitieto- ja perinneaineistojen sisällönmukaisen hakutiedoston luominen on ollut keskeinen tehtävä. Sisällönmukai-sen hakutiedoston luominen osoittautui varsin mittavaksi tehtäväksi. Tällä hetkellä hakutiedosto on vielä monin tavoin kehittelyn alainen.

Esitykseen sisältyy katsaus työväenkulttuurin tutkimukseen Suo-men yliopistoissa. Siinä on täydennetty Työväenperinneyöryhmä 1:n kyselyä. Katsaus työväen muistitietoa ja perinnettä tallentaneisiin laitoksiin ja arkistoihin perustuu Työväenperinneyöryhmä 1:n kyse-lyyn. Liitteenä on hakutiedoston pohjana käytetty sisältöanalyysi-malli, jota on tarkoitus kehitellä tarpeen mukaan. Tavoitteena on ollut saada mahdollisimman kattava henkisen työväenkulttuurin ke-ruun, arkistoinnin ja tutkimuksen tarkastelu.

Olen saanut paljon apua monien arkistojen ja laitosten henkilökun-nalta sekä Työväenperinneyöryhmä 2:n jäseniltä. Parhaat kiitokseni erityisesti Heimo Huhtaselle, Matti Haolle, Simo Laaksovirralle, Kari Laukkaselle, Anna-Maija Nirhamolle, Anna-Maria Äströmille ja Antti Metsänkylälle.

Ulla-Maija Peltonen

2 TYÖVÄENKULTTUURISTA

Eri arkistoihin ja laitoksiin kerätyn työväen muistitiedon ja perinteen kertojat eli työväestö muodostavat heterogeenisen kokonaisuuden. Tämän selvityksen puitteissa ei ole ollut tarkoituksenmukaista rajata työväestö-käsitettä liian ahtaasti, vaan on lähdetty siitä, että työväestöön voidaan katsoa kuuluvan perinteisen teollisuustyöväestön lisäksi monia muita taloudellisesti epäitsenäisessä asemassa olevia työntekijäryhmiä (vrt. Kaihovaara 1984 ja ks. Blom et. al. 1984).

Peruslähtökohta on, että kaikki perinne on kulttuuria, mutta kaikki kulttuuri ei ole perinnettä (ks. tarkemmin Honko & Laaksonen (ed.) 1983, esim. 235). Kulttuuri ei ole paikallaan pysyvä eikä se ole muodostunut muuttumattomien kategorioiden kimpusta. Kulttuurin sisässä on olemassa luokkakulttuureja, jotka luodaan konkreettisesti tietyissä olosuhteissa ja oppositioasemissa. Ne syntyvät aikojen kuluessa taistelussa muita ryhmiä ja tendenssejä vastaan (ks. Willis 1984, 73, 202).

Martti Siisiäisen mukaan työväenkulttuuri syntyi Suomessa työväenliikkeen myötä viime vuosisadan lopulla, mutta vasta suurlakon jälkeen työväenkulttuurin sisältö eriytyi porvarillisesta kulttuurista ja maahamme alkoi kehittyä tietoinen vastakulttuuri (Siisiäinen 1979, 167). Työväenkulttuuri kasvoi työväenliikkeen ihanteista ja pyrkimyksistä, työläisten tavat perustuivat kansanomaiseen ainekseen, jotka muodostivat kokonaisuuden uusien arvojen kanssa. Työväestön kieli, tavat ja käsitykset, käyttäytymisnormit jne. ovat syntyneet ja kehittyneet osaksi maaseutuyhteisössä, osaksi tehdas- ja kaupunkiyhteisöissä (ks. Hako 1983, 3 ja 1984, sekä Väättäinen 1978, 11).

On arveltu, että 1960-luvun jälkeen suomalainen työväestö ei enää muodosta samalla tavalla selvärajaista, yhtenäistä työväenkulttuuria kuin tämän vuosisadan alkupuoliskolla (Alestalo 1982, 144). Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei työväenkulttuuria enää olisi, sillä kulttuurin erityiset ilmenemismuodot syntyvät yhteiskuntaluokkien omista tavoista järjestää ja kehittää tuttuja aiheita. Aiheet ovat yhteisiä erilaisissa ilmenemismuodoissa, koska yhteiskunnan kaikkiin saman tason luokka-asemiin liittyy samanlaisia perustavia rakenteellisia ominaisuuksia ja koska työväenluokan ihmiset kohtaavat samanlaisia ongelmia (ks. Willis 1984, 200, 202).

2.1 Perinne yleiskäsitteenä

Perinne on verraten nuori niiden monien termien yleiskäsite, joilla on tahdottu kuvata paitsi sukupolvelta toiselle välittyviä henkisen ja aineellisen kulttuurin elementtejä myös itse perinteen välittymistapah-tumaa.

Perinne on tärkeä mekanismi siinä monivivahteisessa ja hitaassa prosessissa, jonka avulla yksilö opastetaan yhteisön jäsenyyteen. Täl-löin perinteellä tarkoitetaan jotakin sellaista, jonka vanhempi suku-polvi jättää perinnöksi nuoremmalle sukupolvelle.

Perinteelle on näin ollen ominaista kaksi seikkaa: se on yhteisöl-listä ja jatkuva. Sitä tapahtumaa, jonka yhteydessä yhteisö valitsee tuleeko jostakin asiasta perinnettä, nimitetään sosiaalisesti kontrol-liksi. Sitä taas säätelee yhteisön yleisesti tuntema perinne eli kollek-tiivitradiatio. Perinteen välittyminen voi tapahtua vanhemmalta lapsel-le, isovanhemmilta lapsenlapselle, opettajalta oppilaille jne. Joskus, joskin harvemmin perinteen siirtoa voi tapahtua myös päinvastaiseen suuntaan.

Perinteen välittyminen voi olla tietoista esim. ammattimiehen opettaessa ammatinsa edellyttämiä taitoja oppipojalleen. Usein pe-rinteen oppiminen tapahtuu kuitenkin tiedostamatta, jäljittelemällä tai kopioimalla ympäröivän kulttuurin piirteitä. Perinteen siirtymi-nen on kokonaisuudessaan abstraktinen prosessi, joka edellyttää usei-den aistien myötävaikutusta. Toisaalta perinteen välittyminen on si-doksissa myös erilaisiin kanaviin eli perinteen olomuotoihin. Pekka Laaksonen on jakanut perinteen kuuteen eri osa-alueeseen:

Työhön liittyvä perinne välittää erilaisia ihmisille heidän työssään tarpeellisia valmiuksia ja taitoja. Niiden oppiminen tapahtuu yleensä tarkkailemalla tai jäljittelemällä. Näiden perinteiden välittyminen on ollut pitkään tärkeää, jotta ihminen saattoi selvitä yhteisössään. Työn automatisoinnin vuoksi työhön liittyvä perinne on vähenemässä eikä sitä joissakin tapauksissa enää ole.

Käyttäytymisperinteeseen eli sosiaaliseen perinteeseen kuuluu paitsi arkipäivän käytöstapojen myös juhlien ja rituaalien edellyttä-mien toimintojen oppiminen. Tällaisia ovat mm. toistuvat ja tyypilli-set arkipäivään liittyvät käyttäytymistavat, elämänkausiriitit lapsen syntymästä hautajaisiin ja kalendaaristen merkkipäivien tavat. Myös käyttäytymisperinne opitaan ennen muuta havainnoimalla. Näin yksilö oppii yhteisönsä kirjoittamattomat säännöt ja tavat, jotka ovat edellytyksenä hänen tasapainoiselle elämälleen yhteisössä.

Suullinen perinne välittää puhutun ja kuullun kielen avulla yhti-sön kannalta keskeisiä tietoja ja arvostuksia. Suullinen perinne on jaoteltu tutkimuksen piirissä muodon ja funktion perusteella useihin perinnelajeihin (esim. tarinoihin, kaskuihin, juttuihin), joilla kullakin on todettu olevan erillinen tehtävänsä kulttuurissa. Kirjoituksetto-missa kulttuureissa suullinen perinne on toiminut yhteisön kirjoitta-mattomana historiana.

Musiikkiperinne (soitto-, laulu- ja tanssiperinne) liittyy osaksi suulliseen perinteeseen, mutta ajateltaessa instrumentaalimusiikkia tämä perinteen alue on syytä mainita erikseen. Melodiat ylittävät esim. kielirajan helpommin kuin sanallinen perinne. Musiikkiperinne

välittyy tietoisien jäljittelyn avulla, ja huomattavalta osaltaan se on harvalukuisten spesialistien perinnettä.

Kirjallinen perinne edellyttää välittyäkseen kirjainmerkkejä ja symboleja, joita voidaan piirtää yhtä hyvin kallion seinämiin, kirjan leh-dille kuin käymälöiden oviin. Kirjallisen perinteen merkitys on ennen kaikkea siinä, että sen avulla ihminen voi toisin kuin muiden perinteiden ollessa kyseessä välittää tietoja tai arvostuksia ajasta ja paikasta riippumatta.

Kuvaperinne on tietystä mielessä kirjallisen perinteen kaltainen, vaikka voikin olla samalla sekä yksinkertaisempi että monimutkai-
sempi perinteen välittymismuoto. Kuvilla on paitsi tietoja välittävä myös esteettinen funktio.

Perinteen eri olomuodot voivat esiintyä sekä yksinään että yhdes-sä, ja monesti ne voivat myös täydentää toisiaan. Kertoja voi havain-nollistaa esitystään opitun elekielen avulla. Samoin perinteen välit-tymiskanavat voivat vaihtua: suullisesta perinteestä saattaa tulla kir-jallista ja päinvastoin. Tämä vaikuttaa yleensä myös perinteen muo-toon ja sisältöön (Laaksonen 1979, olen referoinut suoraan Laakso-sen artikkelia).

Edellä esitellyt perinteen osa-alat vaikuttavat keskuudessamme Pekka Laaksosen mukaan neljän kanavan kautta: museoidun perin-teen, elävän passiivisen perinteen, elävän aktiivisen perinteen ja sovel-lutun perinteen kautta.

Museoidulla, kuolleella perinteellä ei ole välitöntä sidettä tähän päivään. Tällaista kuollutta perinnettä ovat esim. kauan sitten käy-töstä poistettu työväline, ikivanha runo tai sävelmä tai juhlatavan kuvaus. Näillä säilötyn kulttuurin tuotteilla on kuitenkin yhä merki-tyksensä.

Elävä, mutta passiivinen perinne on jokapäiväisestä elämästä sam-munutta, mutta vielä vanhemman sukupolven muistissa olevaa tietoa. Tämä perinne voi olla nuoruusvuosien tarinoita, käytöstä kadonneita, mutta muistissa pysyneitä työmenetelmiä jne.

Elävä ja aktiivinen perinne vaikuttaa tällä hetkellä keskuudessam-me. Tämän perinteen kanavan tunnistaminen ja vaaliminen jatkuvasti muuttuvissa oloissa on vaikeinta, koska perinne ei ole paikoillaan py-syvä vaan kaiken aikaa muuttuva yhteiskunnallinen ilmiö.

Elävän perinteen rinnalla kukoistaa myös sovellettu perinne eli folklorismi. Se on kaupallisiin, kansallisiin, viihteellisiin tai ideologi-siin tarkoituksiin valjastettua uudelleen elävöitettyä kansankulttuuria. (Ks. Laaksonen 1982, 42–43.)

2.2 Suullisen perinteen ja muistitiedon suhde

Suullisen perinteen eli folkloren kriteereinä on akateemisessa tutki-muksessa pidetty suullisuutta, yhteisöllisyyttä, anonyymiutta sekä muodon ja sisällön kaavamaisuutta. Folklore on jaoteltu perinteen-lajeiksi: satuihin, tarinoihin, kaskuihin, sananparsiin, uskomuksiin jne. Kutakin perinteenlajia on tutkittu itsenäisenä, eikä lajin ulkopuolelle jääviin seikkoihin ole juuri kiinnitetty huomiota.

Nykykulttuurista perinteiset perinteenlajit ovat kuitenkin kadon-

neet tai katoamassa. Yhteisöllisen kerronnan tilalle on yhä useammin tullut yksilöllinen kerronta. Uusi tilanne on pakottanut perinteentutkijat arvioimaan uudelleen käsitettä suullinen perinne (ks. Lehtipuro 1982, 48).

Näyttää siltä, että muistitieto ja suullinen perinne liittyvät kiinteästi yhteen. Ne täydentävät toisiaan ja ovat vuorovaikutussuhteessa keskenään. Perinne on muistitiedon kiteytynyt tai kiteytymässä oleva osa. Perinnettä ei voi ymmärtää ilman muistitietoa (ks. Lehtipuro-Sepänmaa 1983, 22). Myös perinteen muut osa-alat liittyvät kiinteästi muistitietoon (ks. edelle).

Perinteentutkimuksen ja kulttuuriantropologian piirissä muistitieto on tunnistettu pitkään, mutta käsitteenä se on yhä epäselvä. Historiallinen perinneaineisto on jaoteltu yleistävään historialliseen tietoon, omakohtaiseen tai lähipiirin henkilön kokemukseen palautuvaan muistelman ja historialliseen tarinaan. On havaittu, että historialliset tarinat liittyvät kiinteästi muistitietoon ja että muistitieto liittyy selviin tosiasiatietoihin (Honko & Pentikäinen 1970, 83).

Antropologian käsite etnohistoriallinen muistitieto täsmentää muistitieto-käsitettä jonkin verran. Se voidaan tässä yhteydessä tulkita kansanomaiseksi historianselitykseksi. Sen mukaan menneisyyttä tarkastellaan tutkittavan näkökulmasta, kulttuurin 'sisästä' (vrt. Knuuttila 1984, 134).

Viime vuosina muistitiedon tutkimukseen ovat kohdistaneet kiinnostuksensa paitsi perinteentutkijat myös historioitsijat, yhteiskuntatieteilijät ja psykologit. Voi sanoa, että muistitiedon tutkimus on tällä hetkellä kansainvälinen ilmiö, jonka nimeksi on vakiintunut 'oral history'. Suomessa Jorma Kalela on esittänyt käsitteen suomenkieliseksi vastineeksi 'muistitietotutkimusta', joka keskeisesti, mutta ei yksinomaan keskittyy 'muistitietohistorian' tutkimiseen (Kalela 1984a, 4).

Olennaista 'oral historyssa' on se, että se tarkastelee yhteiskunnan kehitystä yksityisen ihmisen näkökulmasta. Se tarkastelee erilaisten ihmisten arkielämää alhaaltapäin. Tästä syystä 'oral history' avaa tärkeän näköalan sekä yhteiskunnan luonteeseen että historian/perinteen yhteiskunnalliseen merkitykseen. (Kalela 1984b, 15.)

'Oral history' on saanut myös ei-akateemisia muotoja. Voidaan puhua jopa omaa historiaansa tutkivien ihmisten 'historialiikkeestä'. Laajin suomalainen esimerkki tällaisesta liikkeestä on Jorma Kalelan organisoima Paperiliiton historiahanke. Keskeistä Paperiliiton historiahankkeessa on, että ihmisten omalle historiatutkimukselle annetaan menetelmävalmiudet ylhäältäpäin, mutta ihmisten omaan historiaansa ja perinteeseensä kohdistama tutkimus lähtee tutkimuskohteesta itsestä eli alhaaltapäin. Tavoitteena on 'ihmisten oman' historiatutkimuksen ja tieteellisyuden yhdistyminen ilman, että kumpikaan niistä alistaa toisiaan. (Kalela 1984a ja b.)

Käsitteinä 'oral history' ja kansanomainen historia yhdentyvät, jos niillä tarkoitetaan tutkimuksen lähdeaineistoa. On kuitenkin nähtävä ero 'oral historyn' ja 'kansanomaisen historian' tutkimuksen välillä.

3 TYÖVÄEN MUISTITIEDON JA PERINTEEN KERUU

Muistitiedon ja perinteen keruun avulla tallennetaan valittu osa todellisuudesta. Suomessa ehdittiin pitkään tallentaa talonpoikaiskulttuuria ennen kuin havaittiin työväenkulttuurin tallentamisarvo. Työväen muistitietoa ja perinnettä alettiin systemaattisesti tallentaa 1950- ja 1960-luvun taitteessa, ensin Turun yliopiston Kansatieteen laitoksella Ilmar Talven johdolla, sitten Työväen muistitietotoimikunnan piirissä. Muissa Pohjoismaissa työväenkulttuurin tutkimushankkeet käynnistyivät aikaisemmin, mm. Norjassa Edvard Bullin ja Ruotsissa Sigurd Erixonin toimesta.

Suomessa työväenkulttuurin tutkimuksen uranuurtajia ovat Esko Aaltonen (Vanhan Forssan elämää I–II, 1932–33, jonka uusintapainos on Entisajan Forssaa ja sen väkeä I–II, 1947–51), Heikki Waris (Työläisyhteiskunnan syntyminen Helsingin Pitkäsillan pohjoispuolelle I–II, 1932–34) ja Unto Kanerva (Pumpulilaisia ja pruuakilaisia, 1946).

Seuraavassa on selvitetty eräiden keskeisten arkistojen ja laitosten työväen muistitieto- ja perinneaineistot. Tarkastelun kohteena ovat arkistot/laitokset, joihin on eniten tallennettu työväen muistitietoa ja henkistä perinnettä. Kunkin arkiston/laitoksen kohdalla on selvitetty työväen muistitiedon ja perinteen keruut, aihepiiri ja aineiston määrä sekä se, miten kukin arkisto ja laitos on järjestänyt aineistonsa tutkimuksen käyttöön, miten tutkimuksessa on hyödynnetty näitä aineistoja ja miten työväen muistitieto- ja perinneaineistoja on tehty tunnetuksi.

3.1 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkisto

SKS:n kansanrunousarkiston varsinainen muistitiedon keruu alkoi vuonna 1965, jolloin järjestettiin vuosien 1917–1918 tapahtumia koskeva keruu. Muistitieto-aineistoa on arkistoon kyllä kertynyt aikaisempienkin keruiden yhteydessä ja se on arkistoitu otsakkeen Etnohistoriallinen muistitieto alle. Vuosi 1965 on sikäli merkittävä muistitiedon kannalta, että nyt keruu oli tietoista; perinne-käsite laajentui koskemaan myös muistitietoa.

SKS:n kansanrunousarkiston muistitiedon keruut ovat pääasiassa eri ammattiryhmille suunnattuja keruita ja ne on toteutettu usein eri

yhteistyökumppanien (usein rahoittajien) kanssa.

SKS:n Kansanrunousarkiston työväen muistitietoon ja perinteeseen liittyvät keruut 1965–1984:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>	<i>Sivumäärä</i>
1965	Vuosien 1917–1918 tapahtumat	20 000
1969	Metsätyömiesperinne	18 000
1970	Rakentajaperinne	10 000
1971	Parantolaperinne	9 000
1972	Postilaisperinne	7 000
1973	Korsuperinne	11 500
1975	Alkon henkilökuntaperinne	500
1976	Suutari- ja räätäliperinne	8 400
1977	Alkoholiperinne	10 000
1977	Puhelinperinne	2 700
1977	Sähkömiesperinne	400
1979	Putkialan perinne	1 000
1979	Kaivosmiesperinne	1 600
1981	Käräjäperinne	2 600

Muita työväen perinteeseen ja muistitietoon välillisesti liittyviä keruita ovat olleet:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>	<i>Sivumäärä</i>
1972	Metsäkauppaperinne	11 500
1977	Metsästyskaskut	2 500
1978	Kansanparannus	2 500
1978	Henkilökaskut	3 700
1978	Näkövammaisten perinne	1 000
1980	Apteekkiperinne	256
1982	Aikakauslehtiperinne	1 200
1982	Rationalisoinnin perinne	2 190
1983	Kiinteistöperinne	1 982
1984	Insinööriperinne	1 200
1984	Kirjastoperinne	1 820

Vuoden 1979 kaivosperinne-keruun yhteydessä nauhoitettiin n. 90 tuntia kaivosmiesten muistitietoa ja perinnettä. Kesällä 1984 on Outokumpu Oy:n Harjavallan tehtaiden entisiä työntekijöitä haastateltu, ääniteaineistoa on n. 70 tuntia.

Kaikkiaan Kansanrunousarkistossa on työväen perinteeseen ja muistitietoon kuuluvaa aineistoa n. 110 000 sivua ja äänitteitä n. 200 tuntia, n. 5200 kertojalta.

Lisäksi SKS:n kuva-arkistossa on työväenperinteeseen liittyviä valokuvia.

Kansanrunousarkiston muistitieto- ja perinneaineistojen hakemistoja on kuusi: Perinnelajianalyysiin perustuva hakemisto, jossa analysointimerkkejä on käytössä 51, teema-analyysi ja hakemistot, joissa tietyn aineiston keskeisteemoista on tehty luokitusrunko ja sovellettu sitä koko aineistoon; paikkakuntahakemisto, henkilöhakemisto sekä kerääjä/kertojahakemisto.

Näistä hakemistoista on tehty kaikki ainoastaan 1917–1918-aineis-

toon. Muihin aineistoihin on tehty vain osa hakemistoista. Etnohistoriallinen muistitieto -aineistosta on tehty sisällön mukainen hakemisto (ks. Lipponen 1983).

Yliopistollisia tutkimuksia Kansanrunousarkiston muistitieto- ja perinneaineistoista on tehty vähän. (Ks. Työväenkulttuuriin liittyvä tutkimus, HY Kansanrunoustieteen laitos.) Perinneantologioita on tehty seuraavasti:

<i>Vuosi</i>	<i>Otsikko</i>
1970	Jätkät sen kun porskuttaa (toim. Holtari, Laaksonen, Vento) 368 s. W&G
1970	Jätkän pätkät (toim. Holtari, Laaksonen, Vento) 104 s. W&G (Postipankki)
1971	Rakentajien raamit (toim. Laaksonen, Vento) 342 s. W&G
1973	Kirjattua postia (toim. Jauhiainen & Holtari) 298 s. SKS
1973	Postin potretti (toim. Jauhiainen & Holtari) 95 s. Postipankki
1977	Kippurahäntä (toim. Hakokorpi-Jumppanen & Virtanen) 271 s. SKS
1982	Läpi harmaan kiven (toim. Laaksonen, Kukkonen, Piela, Rassi) 144 s. kuv, SKS

3.2 Svenska Litteratursällskapet i Finland / Folkkultursarkivet

SLS:n Folkkultursarkivet ei ole suunnitelmallisesti kerännyt työväen muistitietoa ja perinnettä, eikä sitä ole luetteloitu erilleen muusta aineistosta. Työväen perinteeseen ja muistitietoon liittyvää aineistoa on kertynyt yleiskeruiden ja kaupunkitutkimuskeruiden yhteydessä.

SLS:n Folkkultursarkivetin työväen muistitietoon ja perinteeseen liittyvät keruut 1967–1984:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>	<i>Sivumäärä/ Tuntimäärä</i>
1967–68	Kaskinen, satamatyö	vähän
1969–71	Loviisa, panimo- ja sahatyö	vähän
1973	Tammisaari, sementti- ja tiilitehdastyö, satamatyö	vähän
1974	Porvoo, kirjapainotyö	vähän
1972–74	Tolkkinen, tehdasyhdyskunta	
1974	Skinnarvik, Hanko, lasiruukki	55 s.
1974	Vaasa, Bock'in panimo	11 nauhaa, 62 valok.
1980–82	Kaskinen, satamatyö, selluloosatehdastyö	510 s. 1390 valok.
1981	Helsinki, Hermannin kaup.osa	56 s. 101 s. kirjeitä
1983	Helsinki, Töölö	25 s.
1983	Helsinki, Sörnäinen	62 s.
1982	Livet i staden	896 s.
1984	Våra vardagssysslör	1390 s.
1984	Tammisaari, verkatehdas ja panimo	kenttätöprojekti käynnissä

Folkkulturarkivetissa on lisäksi aineistoa käsityöläisistä ja käsityöammateista sekä työväenperinteeseen liittyviä valokuvia.

Muistitieto- ja perinneaineistoista on tehty kerääjähakemisto, kertojahakemisto ja topografinen hakemisto. Asiasananmukaista hakemistoa ei ole tehty, suunnitteilla on HRAF-luokituksen käyttöönotto.

Folkkultursarkivetin piirissä työväen perinteeseen ja muistitietoon liittyvää tutkimusta ovat parhaillaan tekeillä olevat Tolkkisten tehdasyhdyskunta sekä Kaskö – kontinuitet och förändring i en småstad.

3.3 Museoviraston historian ja kansatieteen toimistot

Työväenkuulttuurin tutkimus ja tallennus liitettiin museoviraston toimintaohjelmaan vuonna 1980. Työväenkuulttuuriprojekti on tallentanut työväenkuulttuuria haastattelujen ja dokumentoinnin (valokuvaus, piirtäminen) avulla (ks. Metsänkylä & Yliaho 1982, 3–4).

Museoviraston Työväenkuulttuuriprojektin muistitiedon ja perinteen keruut 1980–1984:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>	<i>Sivumäärä/ Tuntimäärä</i>
1980	Forssan puuvillatehdas Oy Finlayson–Forssa Ab	647 s. piirroksia, valokuvia
1980	Jokioisten naulatehdas Ovako Oy täydennyshaastattelut 1982	283 s. piirroksia, valokuvia tehtaan ark.aineistoa
1981	Helsinki, Vallila eräät asuintalot Hämeentien, Hauhontien ja Sturenkadun varrella täydennyshaastattelut 1982	332 s. piirroksia, valokuvia 146 s.
1981	Pernaja, Isnäs: Rauma-Repola, Askolinin saha täydennyshaastattelut 1982	201 s. 75 s.
1982	Kokkola: Sinatex (ent. Hagströmin nahkatehdas)	piirroksia, valokuvia
1982	Lappeenranta: Chymos	450 s. piirroksia, valokuvia
1983– 1984	Helsinki, eri leipomoita Helsinki, Vantaa: Oy Karl Fazer Ab Hanko: Oy Forcit Ab, dynamiittitehdas Jokioinen, Jokioisten nestesokeri Oy	164 s. piirroksia, valokuvia

Lisäksi Työväenkuulttuuriprojektin toimesta on tehty suuri joukko yksittäisiä haastatteluja tai nopeita dokumentointeja, esim. Kangasalan urkutehdas vuonna 1983.

Haastatteluista on tehty sisällysluettelot, joista ilmenevät haastattelvien henkilötiedot. Aihepiiriin mukaista hakemistoa ei ole tehty.

Työväenkulttuuriprojektin aineistoista on tehty tutkimukset: 1983 Pekka Leimu, Forssa — elämää tehtaan pillin mukaan 164 s.+1 ja 1984 Timo Yliaho, Tehtaalainen lounaisessa Hämeessä 227 s.

3.4 Työväen muistitietotoimikunnan kokoelmat Työväen Arkistossa

Työväen muistitietotoimikunta on kerännyt työväen muistitietoa ja perinnettä perustamisestaan lähtien. Työväen muistitietotoimikunta perustettiin vuonna 1960 Työväen Sivistysliiton toimesta. Mukaan tulivat tutkijoiden lisäksi edustajat ammattiyhdistysliikkeestä, osuustoimintaliikkeestä, TSL:sta, kaikista työväenpuolueista ja Työväen Arkistosta, myös Suomen Työnantajien Keskusliiton edustus oli alkuaikoina muistitietotoimikunnassa. Työväen muistitietoa on myös arkiston muissa osastoissa.

Muistitietotoimikunnan keruut ovat olleet kokonaisvaltaisia kartoituksia ja yksityiskohtiin keskittyviä keruita. Painopiste on ollut työväenliikkeen toimintaan liittyvässä tallennuksessa.

Työväen muistitietotoimikunnan työväen perinteen ja muistitiedon keruut 1960–1984:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>	<i>(Määrätiedot puuttuvat)</i>
1960–64	Suomen työväestön vaiheita 1880–1918 Elämää Helsingissä Keruuopas 'Työ tehty kourin jäntevin'	
1965–66	Suomen työväestön vaiheita 1880–1918 sekä erityisesti ajanjakso 1905–1907 Vuosien 1917–1918 muistot Osuustoimintamuistot Keruuopas	
1967–68	Suomen työväestön vaiheita 1880–1918 sekä ajanjakso 1905–1907 Työväen urheilumuistot	
1969	Tasavallan ensimmäinen vuosikymmen 1919–1929 sekä ajanjakso 1880–1918 Keruuopas	
1970	Tasavallan toinen vuosikymmen 1929–1939 sekä ajanjaksot 1880–1918, 1919–1929 Keruuopas	
1971–72	Ajanjaksot 1919–1929, 1929–1939 Työväen sivistysliikkeen muistoja	
1973	Ajanjaksot 1919–1929, 1929–1939 sekä 1940-luku ja sotien välinen aika	
1974–75	Ajanjaksot 1919–1929, 1929–1939, sotien välinen aika, 1940-luku 1930-luvun alkuvuodet: ristiriitojen kausi	

1976	Synkät vuodet 1939–1945 sekä ajanjaksot 1919–1929, 1929–1939 Keruuopas
1977–78	Synkät vuodet 1939–1945 sekä ajanjaksot 1919–1929, 1929–1939 Näyttämömuistot
1979–80	Sodan jälkeen 1944– sekä ajanjaksot 1929–1939, 1939–1945 Vakuutusmuistot
1981	Sodan jälkeen 1944– sekä ajanjaksot 1929–1939, 1939–1945 Elämäkerralliset muistelmat
1982	Sodan jälkeen 1944– sekä ajanjaksot 1929–1939, 1939–1945 Muistelmat Suomenlinnan vankileiriltä Metsäkaartilaismuistelmat Työläislasten leikeistä Työväentalokulttuuri
1983	Sodan jälkeen 1944– ajanjakso 1939–1945
1984	Elämäni kertomus sekä sodan jälkeen 1944–

Työväen muistitietotoimikunta on tallentanut työväen muistitietoa ja perinnettä n. 120 000 sivua yli 5000 kertojalta. Toimikunnalla on myös äänitteitä n. 600 kappaletta.

Lähes jokaisesta keruuaiheesta on laadittu keruuopas helpottamaan ei-ammattilaisten keruutoimintaa. Toimikunnan kokoelmiin saatu valokuva- ja dokumenttiaineisto on sijoitettu Työväen Arkiston kokoelmiin.

Työväen muistitietotoimikunnan kokoelmista on tehty kerääjähakemisto, kertojahakemisto ja paikkakuntahakemisto. Osasta keräelmiä on kopioitu sisällysluettelot tutkijoiden käyttöön. Henkilöhakemisto on jäänyt keskeneräiseksi.

Työväen muistitietotoimikunnassa on tehty sisällönmukainen asiaryhmittely, joka perustuu reikäkorttiperiaatteelle, mutta se on todettu vaikeakäyttöiseksi.

Työväen muistitietotoimikunnan laatima asiaryhmittely on:

- 0 Yleiset olot
- 1 Maa- ja metsätalous, torpparien olot
- 2 Rakennus- ja yleiset työt
- 3 Puunjalostusteollisuus
- 4 Metalliteollisuus
- 5 Elintarvike- ja nautintoaineteollisuus, ravintola-ala
- 6 Lasi-, keraaminen ja kemiallinen teollisuus
- 7 Graafinen teollisuus
- 8 Tekstiiliteollisuus

- 9 Nahka-, kumi- ja jalkineiteollisuus
- 10 Kuljetustyöt (esim. rautatieläisammatit, satamatyöt, autoala, posti)
- 11 Muita työaloja sekä hajanaiset työaloja koskevat muistelmat
- 12 Hajanaiset työväenliikettä koskevat muistelmat
- 13 Poliittinen työväenliike vuoteen 1917
- 14 Ammattiyhdistysliike
- 15 Osuustoimintaliike ja muut taloudelliset yhteisyritykset
- 16 Urheilutoiminta
- 17 Työväen sivistystyö (puhuja- ja keskusteluseurat, opintokerhot, sivistysjärjestöt, taideharrastukset, kirjalliset harrastukset)
- 18 Työväen naisliike
- 19 Työväen nuoriso- ja varhaisnuorisoliikkeet
- 20 Työväen raittiusliike ja alkoholikysymys
- 21 Kirkko ja uskonto
- 22 Suurlakko 1905 ja Viaporin kapina
- 23 Vuodet 1917–1918
- 24 Vankilat ja vankileirit
- 25 Muut poliittiset ja yhteiskunnalliset kriisit (Lapuanliike, 1930-luvun talouspula ym.)
- 26 Vappu ja mielenosoitukset
- 27 Työriidat (lakot ym. konfliktit)
- 28 Siirtolaisuus ja maanpakolaisuus
- 29 Perhe-, ammatti- ja työpaikkaperinne, uskomukset ja taidat
- 30 Kaskut ja tarinat
- 31 Laulut ja runot
- 32 Vapaa-ajan käyttö
- 33 Muistelmia tunnetuista kansalaisista
- 34 Määriteltyjen ryhmien ulkopuolelle jäävät muistelmat
- 35 Kunnallispolitiikka
- 36 Vuoden 1918 varjo (punaleskien ja -orpojen asema, kiista haidoista, valkoinen terrori 1918 jälkeen ym.)
- 37 SDP 1919 lähtien
- 38 SKP, SKDL, STP, SYP

Työväen muistitietotoimikunnan kokoelmia on tutkimus käyttänyt hyödyksi ja aineistojen käyttö kasvaa jatkuvasti (ks. Työväenkulttuurin liittyvä tutkimus, esim. HY Poliittisen historian laitos). Lisäksi toimikunta itse on julkaissut muistitieto- ja perinneantologioita:

<i>Vuosi</i>	<i>Otsikko</i>
1964	Aatteet ja vaatteet (toim. Hako, Huhtanen, Nieminen) 255 s. Tammi
1967	Aatteet ja aseet (toim. Hako, Huhtanen, Nieminen) 462 s. Tammi
1973	Aatteet ja asenteet (toim. Hako, Huhtanen, Nieminen) 326 s.
1975	Jako kahteen (toim. Hako, Huhtanen, Nieminen) 352 s. Tammi
1977	Näin teki osuuskauppaväki (toim. Hako, Huhtanen, Nieminen) 293 s. Tammi

3.5 Kansan Arkisto

Kansan Arkistoon on koottu työväen muistitietoa ja perinnettä vuodesta 1957 lähtien. Kansan Arkiston kokoelmat ovat karttuneet lähinnä työväenliikkeen veteraanien lahjoitusten (haastattelujen ja käsikirjoitusmuistiinpanojen) sekä järjestöjen toimeenpanemien keruiden avulla. Arkisto on järjestänyt kyselyjä ja keruita vasta muutamia.

Kansan Arkiston työväen muistitiedon ja perinteen keruut 1958–1984:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>
1958	Luokkasotaan liittyvät muistelmat
1966–69	Suomen Kommunistisen Puolueen vaiheet 1918–1944
1981–82	Entisten poliittisten naisvankien muistitiedon keruu

Kansan Arkiston vaikutuspiirissä olevilla järjestöillä on käynnissä eri puolilla maata omia perinteenkeruuprojekteja, joiden aineisto tallennetaan Kansan Arkistoon.

Kansan Arkistossa työväen muistitietoa ja perinnettä sisältyy Henkilöarkisto- ja Muistelmia-aineistoihin (54+3 hyllymetriä) yli 900:lta työväenliikkeen veteraanilta. Arkistossa on paljon työväenperinteeseen liittyvää valokuva-aineistoa.

Kansan Arkiston muistitietokokoelmat ovat seuraavat:

I Vanha luokiteltu kokoelma 1945–1979 (litteroidut)

- vuoden 1918 tapahtumiin liittyvät muistelmat (214 henkilöä)
- vasemmistolaisten järjestöjen toimintaan vuosina 1919–1944 liittyvät muistelmat (231 henkilöä)
- työväenliikkeen toimintaan liittyvät (86 henkilöä)
- sosiaalisten olojen kuvaukset (24 henkilöä)

II Vanha luokittelematon äänitekokoelma

- 42 henkilökorttia + useita kymmeniä kortittamatta
- tuntimääriä ei laskettu

III Vuosina 1979–1984 karttuneet äänitteet

- arkiston omat haastattelut, arkiston toimeksiannosta tehty haastattelut, järjestöiltä ja yksityisiltä harrastajilta saapuneet haastattelut muistelmia 220 henkilöltä, yhteensä n. 346 tuntia
- Rakennustyöläisten Liiton perinteenkeruun nauhoitekokoelma
- KSL:n Kolarin opintojärjestön kokoelma
- Jenny Pajusen nauhoitteet (suomalaiset Espanjassa 1936–39) yht. n. 38 tuntia
- T.E. Heinon nauhoitteet (ay-liikkeestä, kulttuuriryöstä) yht. n. 13 tuntia
- Kalevi Seilosen nauhoitteet (vastarintaliike 1941–44) yht. n. 12 tuntia

IV Vuosien 1980–1984 aikana litteroidut muistelmat

- 53 työväenliikkeen veteraanin muistelmat, yhteensä 197 tuntia, 2200 s.

Kokoelmista on tehty kertojahakemisto sekä ajanmukainen hakemisto, josta käy ilmi myös muistitiedon/perinteen asiayhteys viitteellisesti:

- 1) elämäkertamuistelmat
- 2) vuoden 1918 luokkasotaan liittyvät muistelmat
- 3) Suomen Kommunistisen Puolueen toimintaan liittyvät muistelmat: 1918–1938, 1939–1944, 1945–
- 4) muistelmat toiminnasta työväenliikkeessä
- 5) sosiaalisten olojen kuvaukset.

Hakemiston kortteihin on merkitty muistelman keskeissisältö. Muita hakemistoja ei ole tehty. Lisäksi arkistolla on runsaasti litteroimattonta äänitemateriaalia.

Arkistolla ei ole omaa tutkimustoimintaa, mutta se on julkaissut oman työväenperinteen keruuoppaan: 1984 Pirjo Kaihovaara ja Anna-Maija Nirhamo, Työväenperinteen keruupop Kohti uutta aikaa. 92 s.

3.6 Työväenmusiikki-instituutti

Työväenmusiikki-instituutti on kerännyt työväen musiikkiperinteesen liittyvää aineistoa arkistoonsa vuodesta 1979. Tätä ennen yksittäiset tutkijat keräsivät aineistoa, joka on tallennettu instituutin arkistoon.

Työväenmusiikki-instituutin (ja yksittäisten tutkijoiden) järjestämät keruut 1968–1984:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>	<i>Sivumäärä/ Tuntimäärä</i>
1968–71 1970-luku	Työväenlaulut Lahjoitus: käsikirjoituksia monisteita, valokuvia	30 nauhaa ei tietoa määrästä
1975–77	Työväenlaulut Keruesite	100 mappia + nauhoja
1979	Työväenlaulut: käsikirjoituksia, monisteita, nuotteja ääninauhoja, valokuvia, videonauhoja, lehtikokoelma, ulkomaista DDR ja BDR	ei tietoa määrästä
1980–81	Vasemmiston ohjelmaryhmät	Tiedot 181 ohjelma- ryhmästä, säveltäjästä/ taiteilijasta
1981–82	Rauhanlaulut	3000 laulua
1981–83	Uudenmaan alueen kisällitoiminta	45 haastattelukasettia
1981	Varkauden työväen musiikkitoiminta	n. 70 tuntia + nuotteja, valokuvia, laulutekstejä

Työväenmusiikki-instituutin aineisto on lähes täysin järjestämättä. Pienestä osasta aineistoa on tehty lähettäjän mukainen hakemisto ja joistakin haastatteluista on tehty sisällysluettelo.

Työväenmusiikki-instituutin antologiat ja tutkimukset:

<i>Vuosi</i>	<i>Otsikko</i>
1971	Laulukirja (Pekka Gronow) 111 s. Tammi
1974	Veli sisko kuulet kummat soitot (Ilpo Saunio) Työväenlaulut eilen ja tänään 344 s. Kansankulttuuri
1978	Edestä aatteen (Ilpo Saunio, Timo Tuovinen) Suomalaisia työväenlauluja 1890–1938 294 s. Tammi
1980	Mitä työväenlaulut ovat (Ilpo Saunio) 80 s. Työväenmusiikki-instituutin julkaisuja 1
1982	Rauhanlauluja (Merja Hurri) 354 s. Rauhankirjallisuuden edistämisseura
1982	Suomen Työväen Musiikkiliitto 60 vuotta 143 s. Suomen Työväen Musiikkiliitto
1983	Taistojen tiellä soiteltiin (Vesa Kurkela) — ja soiton tahdissa tanssittiin 336 s. (lis.työ HY) Työväenmusiikki-instituutin julkaisuja 2
1983	Laulu ottaa kantaa (Ilpo Saunio) Aineistoa 1970-luvun laululiikkeestä 208 s. Työväenmusiikki-instituutin julkaisuja 4

Tekeillä olevat tutkimukset ja antologiat Työväenmusiikki-instituutin aineistosta ovat työnimeltään:

Rauhanlauluja 2, Mitä työväenlaulut ovat (uusittu, täydennetty painos), Kansanvalistushenki ja folklorismi kommunistinuorten musiikissa ja Latinalaisen Amerikan uuden laulun liike. Lisäksi kisälliperinteestä on tekeillä väitöskirja, joka on osa Suomen Akatemian rahoittamaa Musiikkikulttuurin murros teollistumisajan Suomessa -projektia. (Ks. Työväenkulttuuriin liittyvä tutkimus, HY Musiikkitieteen laitos.)

3.7 Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitos

Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitokseen on tallennettu työväen perinteeseen ja muistitietoon liittyvää aineistoa vuodesta 1965. Aineisto on valtaosaltaan äänitteitä: 1119 tuntia. Käsikirjoituskokoelmassa aineistoa on jonkin verran. Lisäksi laitoksessa on työväenperinteeseen liittyviä valokuvia.

Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitoksen työväen muistitiedon ja perinteen keruut 1965–1984:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>	<i>Tuntimäärä</i>
1965, 1974, 1976	Tampere, tehdastyöväki, SKDL, SDP	15 + 42 + 56 + 18 + 21
1967	Virrat, työväenliike	20
1967, 1970	Nurmo, työväenliike	20 + 6
1967	Ikaalinen, työväenliike	34
1968	Vaasa, työväenliike	21
1968	Mänttä, Vilppula, työväenliike, vuoden 1918 tapahtumat	17

1969	Peräseinäjoki, työväenliike	21
1970	Lapua, työväenliike	22
1971	Pietarsaari, työväenliike	23
1971	Lappeenranta, työväenliike	63
	käsityöläiset, pienyrittäjät	
1971	Ruovesi, työväenliike ja torpparikysymys	37
1971, 1974	Lahti, työväenperinne	21 + 19
1972	Hamina, työväenliike	11
1972	Lempäälä, työväenliike	20
1972	Suomussalmi, työväenliike	24
1973	Karkku, työväenliike	39
1973	Nokia, työväenliike	74
1973	Kankaanpää, työväenliike	34
1973	Karjajoki, työväenliike, kunnallistoimi	23
1974	Juankoski, työväenliike	65
	Kemi Oy:n Juantehtaat	
1974	Kokkola, työväenliike	29
1974	Alavus, työväenliike	26
1974	Kiihtelysvaara, työväenliike, kunnallistoimi, sosiaalitoimi	19
1975	Kangasala, työväenliike	24
1975	Porvoo, työväenliike, kunnallistoimi	16
1975	Kuhmo, työväenliike, kunnallistoimi	51
1978	Mouhijärvi, yhdistystoiminta, työväenperinne	25
1979	Eura, työväenliike	18

Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitoksen työväenperinneäänitteet vastaavat n. 31 000:ta sivua käsikirjoituksia. Äänitteistä on tehty tarkat sisällysluettelot, kerronta on jaettu lyhyihin kokonaisuuksiin, ja kullekin kokonaisuudelle on annettu otsake. Kansanperinteen laitoksen äänite- ja kuvamateriaali analysoidaan laitoksen oman koodisysteemin mukaan. Koodijärjestelmä on syntynyt vähitellen, ja se on pyritty saamaan kaiken mahdollisen aineiston kattavaksi.

Pääkoodit ovat:

A	Eläinkunta
B	Taloudellinen toiminta
C	Aatteellinen toiminta
D	Terveystenhoito
E	Esine
F	Hengellinen toiminta
G	Maisema, maantiede
H	Henkilö
I	Teollisuus
J	Hallinto ja oikeustoimi
K	Tie, kuljetus, ajoneuvo
L	Sana- ja kuvataide
M	Lauluperinne
O	Luonto, kasvi- ja kivikunta, metalli
P	Soittoperinne
R	Rakennus
S	Maanpuolustus, sotalaitos
U	Leikki, tanssi, urheilu, muu liikunta
V	Juhla, tavat
Y	Yhteiskunta

Osalla pääkoodista on alakoodia 2–25. Alajaottelua ei ole pääkoodilla C (aatteellinen toiminta), F (hengellinen toiminta), I (teollisuus), S (maanpuolustus, sotalaitos), sekä äänitteiden koodistossa H (henkilö). Koodia on kaikkiaan 161.

Koodien käyttö ei ole toistaiseksi tuottanut täysitehoista hyötyä, koska aineistosta ei ole tehty hakemistoja. Koodisysteemin siirtämistä atk:lle harkitaan parhaillaan.

Runsaasta aineistosta huolimatta Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitoksessa ei ole tehty työväen perinteeseen ja muistitietoon liittyvää tutkimusta.

3.8 Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitoksen Kansatieteen osasto

Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitoksen Kansatieteen osastossa on kerätty systemaattisesti työväen muistitietoa ja perinnettä vuodesta 1959.

Turun yliopiston Kansatieteen osaston keruut ja kyselyt 1959–1984:

<i>Vuosi</i>	<i>Aihe/Kohde</i>	<i>(Määrätiedot puuttuvat)</i>
1959	Uittotyöt Sahatyöt	
1960	Metsätyöt	
1962	Käsityöläiset Rautatie­läiset	
1963	Merimiehet Palkolliset	
1966	Muistitietoa kaupunkielämästä	
1967	Rakennustyöläiset	
1968	Päivätyöläiset	
1970	Lisätietoja palkollisista	
1979	Käsityöläiset ja palvelut	
1984	Kaupunkitutkimus: Rauma, Raase, Pori, Salo, Turku, Kotka, Oulu	

Kansatieteen osaston arkistoon on lisäksi tallennettu erillisiin opin­näytteisiin tehty haastattelut.

Osasta materiaalia (vanhempi) on tehty hakemisto, joka noudattaa kyselylehtisen Ohjeita ja kysymyksiä työväenyhteisön kuvausta ja tut­kimusta varten ryhmittelyä.

Pääkohdat ovat:

Työn eri vaiheet ja työryhmät
Työaika, työn alkaminen ja lopettaminen
Palkkaus
Asunnot, asuminen ja sisustus
Koti- ja ruokatalous
Vaatus
Sairaus, sairausapu, lääkintä ja sosiaaliturva

Perhe ja suku
Tavat: Juhla- ja merkkipäivät
Vapaa-ajan vietto, harrastukset
Paikkakunta ja ympäristö
Organisaatiot

Muunlaista hakemistoa Turun yliopiston Kansatieteen osastossa ei aineistosta ole tehty. Työväestöä koskeva valokuva-aineisto on luokiteltu sekaisin muun aineiston kanssa.

Opinnäytteitä on Turun yliopiston Kansatieteen laitoksessa tehty runsaasti (ks. Työväen kulttuuriin liittyvä tutkimus, TY Kansatieteen osasto). Perinneantologia on tehty rautatieläisistä: 1963, Radoilta ja ratojen varsilta (toim. Ilmar Talve), 208 s. (Ks. lisätietoja Ilmar Talve 1984: Turun yliopiston Kansatieteen laitos 1958–1983. Scripta Ethnologica 34.)

3.9 Yhteenveto

Työväen muistitiedon ja perinteen aiheet liittyvät keruiden perusteella karkeasti ryhmiteltynä 1) työväenliikkeen ammatilliseen, poliittiseen ja sivistykselliseen muistitietoon ja perinteeseen, 2) eri ammattialojen sekä 3) yhteiskunnallisten olojen ja tapahtumien muistitietoon ja perinteeseen.

Eri arkistojen ja laitosten työväen muistitiedon ja perinteen keruut ilmentävät kunkin intressejä. Tämän johdosta aineistot monin tavoin täydentävät toisiaan.

Työväen muistitietoa ja perinnettä on saatu arkistoihin/laitoksiin haastattelujen, kilpakeruiden, kyselyesitteiden ja lahjoitusten yhteydessä. Suullisen muistitiedon ohella on kerätty myös aineellista materiaalia: esim. dokumentteja työoloista, sivistystoiminnasta, valokuvia jne. Työväen arkistojen keruut ovat ohjautuneet pikemminkin kentältä päin, varojen puuttuessa asianharrastajat ovat vapaaehtoisesti keränneet omaa perinnettään. Muiden arkistojen/laitosten keruut ovat ohjautuneet tutkimuksen tai rahoittajien intresseistä käsin. Palkatut tutkijat ovat keränneet tai ainakin ohjanneet keruita.

Työväen muistitiedosta ja perinteestä tehdyt kortistot, rekisterit jne. kuvastavat aineistoa huonosti, koska sisällönmukainen hakemisto puuttuu arkistoista/laitoksista lähes täydellisesti. Sisällönmukainen hakemisto ei ole käytössä missään arkistossa tai laitoksessa. Tampereella kehiteltyä sisällön mukaista koodijärjestelmää ei ole kyetty työstämään hakemistoksi asti. Työväen muistitietotoimikunnan reikäkorttiperiaatteen mukainen asiahakemisto on taas todettu liian vaikeakäyttöiseksi.

Koska hakemistot ovat puutteellisia tieteellinen tutkimus ei ole voinut hyödyntää näitä aineistoja riittävästi. Esim. SKS:n kansanrunousarkistossa on n. 110 000 s. ja Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitoksessa n. 31 000 s. aineistoa, jota tutkimuksessa ei ole juuri käytetty.

Eri arkistojen/laitosten yleisimmät hakemistot ovat: Kertoja/kerääjä-hakemisto, jossa kertojan/kerääjän nimet ovat aakkosjärjestyksessä ja

joka sisältää usein tiedot syntymäajasta ja -paikasta, ammatista jne. ja paikkakuntahakemisto, jossa tekstissä esiintyvät paikannimet ovat aakkosjärjestyksessä.

Kaiken kaikkiaan perehtyminen arkistojen ja laitosten työväen muistitieto- ja perinneaineistojen arkistointiin osoitti, miten suuri määrä aineistoa on jokaisessa arkistossa/laitoksessa lähes kokonaan käsittelemättä. Tämä on selvä osoitus arkistotekniikan ja -laitteistojen jälkeenjääneisyydestä sekä henkilökunnan puutteesta.

4 KULTTUURIAINEISTOJEN LUOKITUKSESTA

4.1 Human Relation Area Files (HRAF)

Etnologista aineskokoelmaa Human Relation Area Files (HRAF) alettiin kerätä Yalen yliopiston piirissä vuonna 1937. Vuonna 1949 keruutyön organisaatio laajeni ja sitä ryhdyttiin toteuttamaan 22:n USA:n yliopiston, Japanin Kioton yliopiston ja Pariisin Ecole pratique des hautes'in välisenä yhteistyönä. Keruutyötä on kehitelty cross-cultural -tutkimuksen tunnetuin edustaja George Peter Murdock.

Kokoelman aineiston analyysi on perustunut pääasiassa englanninkieliseen etnografiseen kirjallisuuteen. Cross-cultural -tutkimuksen periaatteen mukaisesti siinä pyritään antamaan tutkijalle valmiudet kartoittaa, missä suhteessa mikin kulttuuri on ainutlaatuinen ja missä määrin taas rinnakkaispiirteet ovat toistuvia useampien kulttuurien kohdalla. HRAF-kokoelmaan on ryhmitelty yli 300 kulttuuria yli 2000:n nimikkeen mukaan. Suomessa HRAF on täydellisenä laitoksena ainakin Helsingin yliopiston kirjastossa.

HRAF-kokoelma on tarkoitettu palvelemaan kaikkea ihmistä ja ihmisen luomaa kulttuuria koskevaa tutkimusta. Koska aineiston keruun painopiste on ollut primitiivisissä kulttuureissa, kokoelma on parhaiten palvellut nimenomaan kulttuuriantropologista tutkimusta (ks. Sarmela 1979, 15–18 ja Lönnqvist 1984, 102).

Kulttuuriaineistojen/perinneaineistojen sisällön luokituksessa on HRAF-luokitusseulaa pidetty liian karkeana ja ongelmallisena. Kuitenkin useat pohjoismaiset kulttuurihistorialliset museot ovat ottaneet HRAF-luokituksen käyttöönsä (ks. Velure 1984, 54). Esim. Nordiska Museetin Översikt över kulturinventariet perustuu HRAF-luokitukseen.

HRAF-kokoelmassa on 88 aihepiirin mukaista pääluokkaa, joissa kussakin voi olla enintään yhdeksän alaluokkaa.

000	Luokittelematon aineisto
10	Perehtyminen
11	Bibliografia
12	Metodologia
13	Maantiede
14	Ihmisbiologia
15	Käyttäytymistapahtumat ja persoonallisuus

- 16 Väestötiede
- 17 Historia ja kulttuurinmuutos
- 18 Kulttuurikokonaisuus
- 19 Kieli
- 20 Kommunikaatio
- 21 Tallenteet
- 22 Ruoanhankinta
- 23 Kotieläintalous
- 24 Maatalous
- 25 Ruoankäsittely
- 26 Ruoankulutus
- 27 Juomat, huumeet ja nautintoaineet
- 28 Nahka, tekstiilit, kankaat
- 29 Vaatetus
- 30 Kaunistuminen
- 31 Luonnonvarojen hyödyntäminen
- 32 Raaka-aineiden käsittely
- 33 Rakentaminen ja suunnittelu
- 34 Rakennukset
- 35 Rakennusten varusteet ja kunnossapito
- 36 Asutukset
- 37 Energia ja voima
- 38 Kemian teollisuus
- 39 Tuotantovälineteollisuus
- 40 Koneet
- 41 Työkalut ja laitteet
- 42 Omaisuus
- 43 Vaihto
- 44 Kauppa
- 45 Rahatalous
- 46 Työ
- 47 Liike- ja teollisuussysteemi
- 48 Matkustus ja liikenne
- 49 Maaliikenne
- 50 Vesi- ja ilmaliikenne
- 51 Elintavat ja rutiinit
- 52 Virkistäytyminen
- 53 Taiteet
- 54 Huvittelu
- 55 Yksilöinti ja sosiaalinen liikkuminen
- 56 Sosiaalinen kerrostuneisuus
- 57 Henkilösuhteet
- 58 Avioliitto
- 59 Perhe
- 60 Sukulaisuus
- 61 Sukuryhmät
- 62 Yhteisö
- 63 Alueorganisaatio
- 64 Valtio
- 65 Julkiset toiminnot
- 66 Poliittinen käyttäytyminen

- 67 Laki
- 68 Rikkomukset ja sanktiot
- 69 Oikeudenkäyttö
- 70 Asevoimat
- 71 Sotilasteknologia
- 72 Sota
- 73 Sosiaaliset ongelmat
- 74 Terveys ja hoito
- 75 Sairaus
- 76 Kuolema
- 77 Uskonnolliset käsitykset
- 78 Uskonnolliset käytännöt
- 79 Hengellinen organisaatio
- 80 Luvut ja mitat
- 81 Eksakti tieto
- 82 Käsitykset luonnosta ja ihmisestä
- 83 Seksi
- 84 Lisääntyminen
- 85 Lapsuus
- 86 Sosialisatio
- 87 Kasvatus
- 88 Nuoruus, aikuisuus, vanhuus

4.2 Universal Decimal Classification (UDC) / Yleinen kymmenluokitus (UDK)

Kirjastojen käyttämä kansainvälinen yleinen kymmenluokittelu (UDK) suomennotettiin vuonna 1956. Suomen kirjallisuuspalvelun seuran UDK-jaoston päätehtävänä on ollut vuodesta 1958 UDK-luokituksen edistäminen ja suomalaisen UDK-laitoksen ajan tasalla pitäminen.

Yleinen kymmenluokittelu on desimaalijärjestelmään perustuva jaottelu. Sen mukaan ihmisen tiedon ala on jaettu kymmeneen pääluokkaan, näistä kukin kymmeneen osastoon ja näistä taas kukin kymmeneen osastoon ja näistä kukin vuorostaan kymmeneen alaryhmään jne. Kukin käsite voidaan jaotella pienempiin ryhmiin yksityiskohtiaan myöten. Ensimmäiset kymmenen pääluokkaa ovat:

- 0 Yleistä. Bibliografia. Kirjastotoimi
- 1 Filosofia. Psykologia. Etiikka
- 2 Uskonto. Teologia
- 3 Yhteiskuntatieteet
- 4 (ei käytössä; työväen arkistoissa: Työväenliike)
- 5 Matematiikka. Luonnontieteet
- 6 Sovelletut tieteet. Lääketiede. Tekniikka
- 7 Taide. Taideteollisuus. Valokuvaus
- 8 Kirjallisuuden historia. Kaunokirjallisuus
- 9 Maantiede. Elämäkerrat. Historia

Mitä ahdasalaisempi jokin käsite on, sitä enemmän numeroita luku sisältää. Kulttuuri- ja perinneaineistojen luokituksessa ei UDK-luoki-

tusta ole käytetty. Sen käyttökelpoisuutta rajoittaa nimenomaan pitkiin numerosarjoihin ja erilaisiin merkkeihin perustuva käsitteiden ilmaiseminen (ks. (UDK) Yleinen kymmenluokittelu 1967 ja 1975).

4.3 Uppsalan yliopiston Dialekt- och folkminnesarkivetin Realkatalog

Uppsalan yliopiston Dialekt- och folkminnesarkivetin käsikirjoitus-kokoelmien asialuettelo (käytössä myös Lundissa) perustuu 1910-luvulla virinneeseen talonpoikaiskulttuurin kartoittamiseen. Luettelo syntyi erilaisten kysymyslistojen perusteella ja arkistointi suoritettiin näiden kysymyslistojen sovellutuksena.

1930-luvulla alettiin kerättyä aineistoa järjestää ja systemoida Uppsalan ja Lundin yliopiston perinnelaitoksissa siten, että kysymyslistojen mukainen perinneaines otettiin keskeisesti huomioon (ks. Åkerman 1981, 50–52).

Realkatalogin pääluokat ovat:

- A . Bebyggelse och bosättning
- B. Näringar och hushållning
- C. Samfärdsel och handel
- D. Samhället
- E. Människan
- F. Naturen
- G. Läkekonst
- H. Tid och tidsindelning
- I. Folktrons och folksedens allmänna former och kategorier
- J. Mytologisk tradition
- K. Historisk tradition
- L. Inviduella tankar och memorat
- M. Diktning
- N. Musik
- O. Idrott, dramatik, lek och dans
- P. Spel, vadhållning, lottning, leksaker
- Q. Bildande konst
- R. Särskilda folkslag inom land
- S. Svensk kultur i utlandet
- T. Utländska förhållanden
- U. Additament

Asialuettelo on saanut viime aikoina paljon kritiikkiä osakseen arkistoa käyttäviltä tutkijoilta (esim. Frykman 1979, 232–233, 238–239). Asialuettelo keskittyy talonpoikaisen kulttuurin sisältöpiirteisiin. Lisäksi sitä on kritikoitu keskittymisestä kulttuurin muotoon kulttuurin funktion ja rakenteiden ilmentämisen kustannuksella. Asialuettelon puutteiden ja soveltamiskelvottomuuden takia Lundin ja Uppsalan perinnearkistoissa kehitellään uudenlaista sisällönluokittelua.

4.4 Nordiske TraditionsArkiver og Indeksering (NTAI)

Atk-sovellutusten tarve on kasvanut perinnearkistoissa. Arkistotekniikkaa on kehitettävä, jotta koko ajan kasvava aineisto saataisiin pidetyksi hallinnassa.

NTAI (Nordiske TraditionsArkiver och Indeksering) -tietokanta on yhteispohjoismainen kokeiluprojekti. Se perustettiin vuonna 1978 NIF:n (Nordiske institutet för folkdiktning) aloitteesta.

NTAI-tietokanta on kokeilu, jonka avulla yritetään selvittää mm. ne edut ja haitat, joita folkloristisen aineiston atk-systeemin alullepano ja käyttö aiheuttavat. Kokeilun avulla yritetään voittaa rajoitukset ja haitat tai ainakin vähentää niitä. Se tähtää yhteisen pohjoismaisen tiedonhakupohjoistuksen perustamiseen ja käyttöön.

NTAI-tietokanta on suunniteltu erityisesti folkloristisen aineiston pohjalta. Folkloristisen aineiston sisällönmukainen luokitus seuraa HRAF-luokitusta, joka suurpiirteisyytensä johdosta on saanut kritiikkiä osakseen. (Ks. Bregenhøj & Herranen (toim.).)

4.5 Yhteenveto

Kulttuuriaineistojen sisällönmukainen luokitus on tiedostettu ongelmaksi muuallakin kuin Suomessa. HRAF-luokitus kehitettiin paikkaamaan tätä puutetta, mutta se ei ole kaikilta osin tyydyttänyt arkistojen/laitosten tarvetta.

HRAF-luokitusta käytetään pohjoismaissa museolaitoksissa ja Suomessa SLS:n Folkkultursarkivet todennäköisesti ottaa sen käyttöönsä. Perinnearkistojen piirissä luokitusta on kritikoitu ennen kaikkea siksi, että se on liian suurpiirteinen. Se ei ilmennä aineistojen vivahteikkautta eikä tuo esiin esim. paikallisia tai kansallisia erikoispiirteitä.

UDK-luokitus on koettu käyttökelpoiseksi kirjastojen sisällönluokituksessa, mutta perinneaineistojen luokituksessa sen käyttökelpoisuutta rajoittaa pitkiin numerosarjoihin ja erilaisiin merkkeihin perustuva käsitteiden ilmaiseminen, lisäksi humanististen tieteiden sisältöpiirteitä ei pidetä kyllin kattavana.

NTAI-sovellutus on tarkoitettu lähinnä folkloristisen aineiston käsittelyyn. Tässä sovellutuksessa sisällöllisten piirteiden rekisteröinti on toissijainen. Sovellutus on kehitelty nimenomaan vanhan folkloristisen aineiston rekisteriksi. Työväen muistitiedon ja perinteen hakutiedostoksi se ei sellaisenaan sovellu. Lähtökohdat ovat kuitenkin samansuuntaiset, sillä työväen muistitieto- ja perinneaineistojen sisällönmukainen hakutiedosto voidaan toteuttaa vain atk:n avulla. (Ks. Bregenhøj & Herranen (red.) 1984.)

5 TYÖVÄEN MUISTITIEDON JA PERINTEEN YLEINEN SISÄLTÖANALYYSI

Työväen muistitiedon ja perinteen yleinen sisältöanalyysi perustuu niihin työväen muistitieto- ja perinneaineistoihin, joita on analysoitu SKS:n kansanrunousarkistossa, Kansan Arkistossa, Työväen Arkistossa, SLS:n Folkkultursarkivetissa ja Museovirastossa. Lisäksi Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitoksen ja Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitoksen Kansatieteen osaston aineistoista on saatu sisältömallia.

Koska keruumenetelmät ovat vaihdelleet eri arkistoissa/laitoksissa ja ne viime kädessä vaikuttavat aineistojen sisällölliseen ominaislaatuun, sisällön yleinenkin analyysi on osoittautunut ongelmalliseksi. Tavoitteena on kuitenkin ollut luoda sellainen sisältöanalyysi ja sen pohjalta tehty hakutiedosto, että yksittäisen ihmisen asemaa kuvaavat sisältöpiirteet tulisivat esiin. Sisältöanalyysin tavoitteena on ollut ilmentää työväen muistitietoa ja perinnettä monivivahteisesti. Samalla on lähdetty siitä, että analyysia on mahdollista kehittää esiin tulevien tarpeiden mukaan (vrt. Saressalo 1982, 238, 232–244).

Sisältöanalyysi on suoritettu siten, että käsikirjoituksia lukiessa on merkitty muistiin ne asiat, joista käsikirjoituksissa puhuttiin. Luetteloinnin jälkeen systemoitiin samaa yleisempää asiaa koskevat pikkuasiat yhteen yleisemmän käsitteen alle. Toisin sanoen analyysissa on edetty yksittäisestä yleiseen. Muistitietoaineiston laajuuden ja monikerroksisuuden johdosta on ollut tarkoituksenmukaista edetä myös yleisestä yksittäiseen (vrt. Pietilä 1970, 45–46).

Eri arkistojen muistitiedon ja perinteen kysely- ja keruuesitteet ovat olleet suurena apuna hahmotellessa perinne- ja muistitietoaineistojen keskeissisältöä. (Esim. keruuesitteet Entisten poliittisten naisvankien muistitiedonkeruu, Työ tehty kourin jäntevin, Tasavallan ensimmäinen vuosikymmen, Tasavallan toinen vuosikymmen, Synkät vuodet ja Juhlavakka.)

Myös edellä esiteltyt kansainväliset luokitusjärjestelmät ovat vaikuttaneet sisältöpiirteiden hahmottumiseen. Human Relation Area Files-luokituksista on otettu mukaan mahdollisimman paljon universaaleja ilmiöitä kuvaavia sisältöpiirteitä, samalla kun paikallinen ja kansallinen erikoispiirre on otettu huomioon.

Lisäksi hyötyä on ollut Pirkko-Liisa Rausmaan historia- ja paikkatarinoiden luokituksista, sekä Toini-Inkeri Kaukosen (toim.) kansa-

tieteellisten käsikirjoitusten aiheen mukaisesta hakemistosta. (Ks. Rausmaa (ed.) 1973 ja Kaukonen (toim.) 1960.)

Käsite elämäntapa on ollut viimeaikaisessa työväen kulttuurin tutkijoiden kansainvälisessä keskustelussa keskeinen (esim. Fielhauer & Bockhorn (Hrsg.) 1982). Tämä käsite on keskeisesti vaikuttanut tehtyyn sisältöanalyysiin. Tähän käsitteeseenhan voidaan sisällyttää arkielämän erilaisia toimintoja, jotka ovat enemmän tai vähemmän vakiintuneita ja samanlaisina toistuvia. Jeja-Pekka Roosin mukaan elämäntapa on käsite, jonka avulla yritetään kuvata sitä, miten ihmiset elävät. Elämäntavan voidaan sanoa muodostuvan yksilöiden, perheiden, sosiaalisten ryhmien, luokkien tai koko yhteiskunnan jäsenten kasvu- ja elinolosuhteiden, elämänvaiheen, elämäntoimintojen, keskinäisen vuorovaikutuksen ja tietoisuuden — arvojen, normien, elämää koskevien arviointien — muodostamasta jäsentyneestä kokonaisuudesta (ks. Roos 1981, 6551 ja esim. Kortteinen 1982, 293 ja Kasvio 1982, 2).

Yleiskäsitteiden ja niiden alakäsitteiden muodostumiseen on vaikuttanut mm. Satu Apon elämänhistorian universaalien jaottelu. Niistä on otettu mukaan siirtymät, kriisit ja konfliktit. Siirtymillä tarkoitetaan syntymää, koulun aloittamista, ansiotyön aloittamista, rippikoulua, seurustelun aloittamista, avioliittoa, työpaikkojen vaihtamista, eläkkeelle siirtymistä, lapsiin liittyviä merkkivaiheita jne. Kriiseillä tarkoitetaan esim. läheisen ihmisen tai omaa vakavaa sairautta, kuolemaa, avioeroa, sotaa jne. Konflikteilla tarkoitetaan esim. yhteenottoja sukulaisten kanssa, työelämässä syntyneitä ristiriitoja jne. (ks. Apo 1980, 187–188 ja Suojanen 1982, 181).

Elämänhistorian universaaleihin kuuluvat olennaisesti aatteet ja utopiat. Aatteilla tarkoitetaan ihmisen maailmankatsomusta ja toimintaa määräävää ajatusta, pyrkimystä tai tavoitetta, utopialla taas haaveellista suunnitelmaa tai yksinkertaisesti haavetta.

Sisältöanalyysi on monin tavoin vielä luonnos. Siinä on yhteensä 12 pääluokkaa, alaluokkia noin 100 ja näiden alaluokkia noin 100. Hakusanoja on noin 700 (ks. Liite: Työväen muistitiedon ja perinteen yleinen sisältöanalyysimalli). Sisällön luokittelun lähtökohtana on pidetty sen joustavuutta: luokkia on voitava lisätä, poistaa ja laajentaa tarpeen vaatiessa. Pääluokat voidaan jakaa karkeasti neljään ryhmään: muistitietoon ja perinteeseen, kiteytyneeseen kerrontaan, dokumentteihin ja valokuviiin.

Muistitieto ja perinne on esimerkiksi jaoteltavissa seuraavasti:

Elämänkulku

Elämänhistorian universaalit

Yksilö; perhe ja suku

Asuminen ja asuinympäristö

Eri ammattialojen työ

Työ ja työympäristö

Työväenliike

Muut järjestöt ja laitokset

Yhteiskunnalliset ja poliittiset tapahtumat ja toiminnot

Kiteytynyt kerronta on jaoteltavissa esimerkiksi seuraavasti:

Henkisen kansanperinteen lajit
Elämäkerrat
Henkilökuvaukset
Kaunokirjalliset työt
Päiväkirjat ja kirjeet

Näiden sisältöpiirteet ovat jaoteltavissa muistitiedon sisältöpiirteiden mukaisesti. Dokumentit ja valokuvat ovat samoin jaoteltavissa muistitiedon sisältöpiirteiden mukaan.

5.1 Työväen muistitiedon ja perinteen hakutiedosto

Arkistoinnin lähtökohtana on pidettävä työväen muistitieto- ja perinneaineistojen analysointityön toteuttamista tietokoneella. Atk-menetelmään perustuvan tiedoston avulla voitaisiin eri arkistojen/laitosten työväenkulttuuriaineisto koordinoita ja pitää työväenkulttuuriaineistoja tarvitsevat tutkimusalat lähdeaineiston tasalla.

Työväen muistitiedon ja perinteen hakutiedosto koostuisi seuraavista tiedoista: keräelmän tunniste- eli lähdetiedot, kertoja/informanttitiedot, kerääjä/muistiinpanijatiedot, asiasanat (sisältöanalyysimallin mukainen asiasanasto ja aineistossa esiintyvät henkilönnimet), muistitiedon/perinteen aikatie-
dot.

Keräelmän tunniste- eli lähdetiedot olisivat tällä hetkellä: karttunumero, laitoksen koodi, arkistotiedon signumi, keruuvuosi/saapumisvuosi; materiaali, jolla informaatio on varastoitu ja laajuus, keruutekniikka, huomautukset, käyttöehdot ja aineiston luonne.

Kertoja-/kerääjätiedot olisivat nimi, sukupuoli, ammatti, syntymäaika ja -paikka.

Muistitiedon/perinteen aikatie-
doista ei ole vielä neuvoteltu, mutta ne olisi tarkoituksenmukaista jaksotella esim.: aikaan ennen 1880; 1881–1905; 1906–1916; 1917–1918; 1919–1929; 1930–1939; 1940–1945; 1946–1950 jne.

Muistitiedon/perinteen paikkakuntatiedot voitaisiin tehdä esim. Suomen kansankulttuurin kartaston 1, paikkakuntahakemiston mukaan (ks. Vuorela (toim.) 1976), (ks. liite Työväen muistitiedon ja perinteen sisältöanalyysimalli; lomakemalli). Hakutiedoston atk-sovellutuksesta käydään parhaillaan keskustelua.

Sisältöanalyysimallin soveltamisen eli varsinaisen analysointityön kannalta on tärkeää sopia ne periaatteet, joiden mukaan jokin asia tai ilmiö kirjataan. Periaatteista käydään keskustelua. Varsinaista analysointia olisi pohdittava sekä tekijän että käyttäjän näkökulmasta. Analysointityön olisi oltava nopeaa ja käyttäjän olisi löydettävä mielekästä tietoa.

Analysointityössä on omat vaikeutensa: kaikkia ilmiöitä ei voida analysoida yksiselitteisesti, koska analysointi on aina subjektiivista ja valikoivaa. Analyysin ulottuminen pitkälle yksityiskohtiin on edellä esitetyn perusteella sekä etu että heikkous. Viime kädessä analyysin tarkkuus on kuitenkin resurssikysymys. Joka tapauksessa analyysissa on lähdettävä siitä, että ratkaiseva kriteeri on tietosisältö, siis määrä ei

ratkaise vaan laatu. Hakusanan esittämästä ilmiöstä on esitettävä tiedetyt määreet, pelkkä asiasanan ilmeneminen ei riitä ilmiön kirjaamiseen.

Esim. 1 — — Minut vedettiin mukaan vapaussotaan, vaikka en oikeastaan tiennyt kenen puolesta ja ketä vastaan minun piti tapella, mutta menin, kun muutkin sen savotan jätkät menivät — —

Tämänlaatuinen kuvaus ei riitä perusteeksi kirjaamiselle, koska ei esim. tiedetä missä savotassa kertoja oli, päätyikö hän punaisten vai valkoisten puolelle jne. Pelkkä tieto, että kertoja joutui sattumalta kansalais-sotaan jossakin päin Suomea jommalle kummalle osapuolelle, ei riitä.

Esim. 2 — — 7-vuotiaana minä ja sisareni jouduimme huutolaisiksi. Naapurin isäntä osti meidät Iisalmen torilta alimmalla tarjouksella ja teetti kaikki talon työt, yötä päivää sai olla menossa, ei hetken lepoa ja kun pyysin, että saisin edes kansankoulun käydä, se sano, että mitä helvettiä jätjän penikka koulusivistyksellä tekee. — —

Tässä kuvauksessa (joka on saman kertojan kuin esim. 1) sen sijaan voidaan hahmottaa tiettyjä määreitä, jotka riittävät perusteeksi ilmiön kirjaamiseen. Kertoja oli 7-vuotias, kun joutui huutolaiseksi Iisalmen torilla, lyhyestä kuvauksesta ilmenee isännän suhtautuminen työläisen lapseen jne. Hakusanaksi voisi panna: Lapsuus: huutolaislapsen asema.

Tekstissä esiintyviä kaikkia henkilönnimiä ei ole tarkoituksenmukaista kirjata. Kulttuuripersoonallisuudet, poliittiset johtajat jne., jotka tunnetaan yleisesti, eivät aiheuttane epäselvyyttä kirjaamisessa. Sen sijaan yhteisönsä vaikuttajajaksilöt, paikkakunnan originellit jne. ovat vaikeammin tunnistettavissa. Peruslähtökohtana voi kuitenkin pitää sisältökriteeriä: tekstistä on käytävä ilmi, onko kyseessä sellainen persoonallisuus, joka on vaikuttanut tavalla tai toisella yhteisönsä elämään (esim. tehtaan patruunat, aktiiviset työläiset, parantajat jne.).

Työväen muistitieto- ja perinneaineistot kasvavat jatkuvasti. Lisäksi käsittelemätöntä aineistoa on kaikissa arkistoissa/laitoksissa runsaasti. Tämä edellyttää arkistotekniikan kehittämistä. Atk nopeuttaa työtä, helpottaa ja monipuolistaa hakutiedoston käyttöä ja yksinkertaistaa sen täydentämistä.

Työväen muistitieto- ja perinneaineistot olisi saatava kohtuullisessa ajassa tutkimuksen käyttöön. Atk-tekniikka edellyttää laitteiden hankkimista tiedoston luomiseen sekä koulutettujen analyysoijien palkkaamista kuhunkin arkistoon/laitokseen. Aineiston atk:lle vieminen tapahtuu rationaalisimmin niin, että analyysoija lukiessaan käsikirjoituksia syöttää tiedot tietokonemuistiin suorana tallennuksena (on myös mahdollista käyttää välivaiheena lomakkeita, kortteja tai vastaavia). Tietojen syöttäminen suoraan atk:lle säästää n. 40 % kortiston laatijan ajasta. Säästö muodostuu useista eri työvaiheista. Toistuvien tietojen kirjoittaminen poistuu, sillä tallennettaessa päätteellä kone automaattisesti merkitsee ns. vakiotiedot. Järjestämiseen ja järjestyksen ylläpitämiseen käytetty työaika säästyy. Koneella voidaan ajaa korjaustietoja ja korjata halutut kohdat kaikkiin tietyllä signumilla merkittyihin tietoihin jne.

5.2 Työväen muistitieto- ja perinneaineistojen merkitys tutkimukselle

Työväen muistitieto ja perinne, niin kuin muistitieto ja perinne laajemminkin käsitettyinä, on sisällöltään monivivahteista ja yksilöllistä. Ilmar Talve huomautti jo vuonna 1958, että teollistumista ja maalta-muuttoa voidaan kyllä tutkia tilastollisesti mutta ihmisestä itsestään, hänen sopeutumisestaan uuteen miljööseen ja kulttuurikuvaan on tietoa liian vähän. Uuden luokan sisäinen kehitys, sen arki ja juhla, sen maailmankäsitys, pyrkimykset ja ihanteet ovat työläästi valaistavissa. (Talve 1958, 433.)

Muistitieto ja perinne tuovat esiin ”näkymättömän” tiedon, sellaisen tiedon, jota ei muunlaisista lähteistä voida tavoittaa. Muistitieto- ja perinneaineistot välittävät tietoja tavallisten ihmisten välisistä suhteista. Tällä tavoin nämä aineistot täyttävät muiden lähteiden aukkoja ja syventävät käsitystämme menneisyydestä ja nykyisyydestä. Muistitieto- ja perinneaineistoissa ihminen puhuu omilla sanoillaan ja asettaa yksittäiset tapahtumat suurempiin yhteyksiin. Nämä aineistot välittävät tietoa siitä, miten arkielämän tapahtumat vaikuttavat yksilön toimintoihin ja ratkaisuihin jne. (Vrt. Rosander 1982, 8 ja Hodne 1983, 9.)

Kuten aikaisemmin on jo todettu, muistitieto ja perinne avaavat tärkeän näkökulman yhteiskunnan luonteeseen ja historiaan (Kalela 1984b, 3).

Työväen muistitiedon ja perinteen tallentamisen tarkoituksena on työväenkulttuurin ja elämänmuodon muuttumisen seuraaminen, tapahtuneiden muutosten kuvaaminen ja ajoittaminen. Työväen muistitietoa ja perinnettä on kerättävä jatkuvasti, sillä perinne ja muistitieto ovat osa elämää ja näin ollen muuttuvat ja sopeutuvat elämisen myötä. Lisäksi puhelimen aikakaudella ihmisestä itsestään jää yhä vähemmän tietoja kirjeiden, päiväkirjojen jne., välityksellä (vrt. Suomen Kotiseutuliitto: Perinnepoliittinen ohjelma 1983 ja Hako 1974, 143).

Työväen muistitiedon ja perinteen keruun ja tutkimuksen merkitys on tiedostettu ei vain meillä Suomessa vaan myös muualla (ks. esim. Nordiske seminar om arbejderkultur og arbejderfolklore 22.–24. aug. 1983, Vol. 3). Yhä useammat tieteenalat ovat kiinnostuneet muistitiedon ja perinteen käyttämisestä lähdeaineistona. Tästä syystä arkistojen ja laitosten velvollisuus on saattaa muistitieto- ja perinneaineistot parhaalla tavalla tutkimuksen käytettäväksi.

6 TYÖVÄENKULTTUURIIN LIITTYVÄ TUTKIMUS SUOMEN YLIOPISTOISSA

Katsaus työväenkulttuuriin liittyvään tutkimukseen on jatkoa Työväenperinnetyöryhmä 1:n aloittamaan kyselyyn. Koska selvitys on rajattu koskemaan henkistä perinnettä ja muistitietoa, on selvästi aineelliseen perinteeseen liittyvät tutkimukset jätetty pois. Selkeän rajan vetäminen on kuitenkin osoittautunut vaikeaksi. Esim. kansatieteelliset tutkimukset on otettu esitykseen mukaan, koska usein näiden tutkimusten lähdeaineistona on käytetty muistitietoa. Valitettavasti katsaus on vain suuntaa antava, sillä on mahdollista, että tärkeitä tutkimuksia on jäänyt pois. Työväenkulttuuriin ja työväestöön liittyviä tutkimuksia voi löytää myös hyvistä bibliografioista: Suomen työväenliikkeen historiallinen bibliografia, Ilkka Liikanen (toim.), Helsingin yliopiston Poliittisen historian laitoksen julkaisuja 1/1979 ja Suomen työväenliikkeen yhteiskuntatutkimuksen bibliografia, SOTK-vihkot n:o 1, Helsinki 1975. Hyödyllisiä työväenkulttuurin tutkimus- ja talentamistietoja on myös Työväenperinnetyöryhmä 1:n mietinnössä; Komiteamietintö 1981:7.

Tutkimukset on ryhmitelty yliopistoittain aikajärjestykseen. Tutkimuksiin ei ole otettu mukaan proseminaariesitelmiä eikä aineita.

6.1 Helsingin yliopisto

6.1.1 Historian laitos

- 1952 Jalava, Anja
Wrightiläiset työväenyhdistykset työväen kasvattajina ja kehittäjinä.
- 1956 Rytkönen, Antti
Työmies-Arbetaren 1886–1889.
- 1970 Wirilander, Hannele
Kansanhuvit Helsingissä 1856–1898.
- 1972 Löfberg, Aino
Suomen lasinpuhaltajat ennen vuotta 1860, I–II.
- 1975 Joentie, Heimo
Imatran seudun työväenopisto 1925–1955. 113 s.
- ? Nurminen, Paavo
Kemiyhtiön työväen asuntohuolto.
- 1978 Kuisma, Markku
Sahatyöväestön alueellinen ja sosiaalinen rekrytointi. Lohjan sahatyöläiset 1864–1914. 133 s.

- 1978 Reuna, Risto Seppo
Sivistyneistön tulo Suomen vanhaan työväenpuolueeseen v. 1899–1905. Suomen Sosiaalidemokraattisen puolueen ensimmäinen sivistyneistöikäpolvi. 184 s.
- 1979 Tervonen, Kerttu
Naisen asema ja toiminta Suomen työväenliikkeessä 1900–1914. 116 s.
- 1979 Laaksovirta, Simo
Työväensuojelulainsäädäntö Suomessa ennen 1890, erityisesti säätyvaltiopäiväkaudella 1863–1888. 251 s.
- 1980 Marsio, Timo
Köyhäinhoito- ja irtolaislainsäädäntö Suomessa 1852–1883 työvoiman liikkuvuuden säätelijänä. 181 s.
- 1980 Tuokko, Heikki
Vanhan työväenpuolueen maatalousohjelman kehitys erityisesti huomioiden yhteiskuntarakenne. 94 s.
- 1981 Fredriksson, Riitta
Työväenlehdistön uusi nousu 1918–1920. 153 s.
- 1983 Hämäläinen, Erkki
Lahden työväen järjestyskaarti-punakaarti vv.1917–1918 organisaationa ja sodankäyntivälineenä. 283 s.
- 1983 Kosonen, Merja
Työväenkirjastotoiminnasta Suomessa vuoteen 1918. 90 s.

6.1.2 *Kansanrunoustieteen laitos*

- Viisi ensimmäistä ovat proseminariesitelmää.
- 1965 Kivikuru, Ulla-Maija
Radoilta ja ratojen varsilta sekä Aatteet ja vaatteet. Kansanperinne-aines muistitietokokoomissa. S. 131. 50 s.
- 1965 Lähtenmäki, Marketta
Rautatie- ja kanavanrakennustyöt kansanlaulujen kertomina. S. 135. 20 s.
- 1965 Paltare, Maire
Tukkilaislaulut. S. 135. 46 s.
- 1970 Gronow, Pekka
Kisällilaulu. S. 205. 29 s.
- 1972 Metsola, Mirja
Tähden aatteeni kallihimman. Huomioita vuoden 1918 vankileirien lauluista. S. 236. 21 s. +1.
- 1983 Peltonen, Ulla-Maija
Vuoden 1918 sodan kauhutarinat. S. 307. 99 s. +1.

6.1.3 *Kansatieteen laitos*

- 1974 Karjalainen, Tuula
Kansatieteellinen tutkimus Helsingin palvelijattarista 1918–1939.
- 1976 Elovirta, Nina
Vaasankadun asukkaiden häidenviettotavat.
- 1980 Luukannel, Saara
Joensuun Kettuvaara.
Tekeillä
Vaasankadun olohuoneista.
Turkkurit ja turkkurin työ.
Malmi.
Herttoniemen siirtolapuutarha.

6.1.4 Kotimaisen kirjallisuuden laitos

- 1957 Kangasniemi, Hely
Tampereen työläiskirjailijat. 112 s.
- 1959 Aaltio, Kirsti
Olavi Siippainen työläiskirjailijoiden edustajana. 71 s.
- 1961 Olkinuora, Lauri
Yhtymäkohtia Maksim Gorkin, Eyvind Johnsonin, Harry Martinsonin ja Toivo Pekkasen omaelämäkertojen lapsuus- ja nuoruusvuosien kuvauksessa. 110 s.
- 1961 Vuotila, Leo
Työläiskirjallisuuden eettinen linja. 186 s.
- 1963 Vuotila, Leo
Kirjailija ja omatunto. Työläiskirjallisuuden eettinen linja. 270 s.
- 1965 Tapionlinna, Esko
Inhimillisen työn arvostus ja asema Arvid Järnefeltin tuotannossa. 139 s.
- 1966 Virkkunen, Soili
Työläisnuorukaisen kehitys Olavi Siippaisen Nuoruuden trilogiassa verrattuna Toivo Pekkasen Tehtaan varjossa romaaniin. 122 s.
- 1966 Kupi, Pirkko
Lauri Soini kirjailijana. 1966.
- 1968 Niskanen, Ulla
Suomen työväen vappujuhliissa 1918–1939 vuosina pidetyt puheet. Historiallinen ja tyyliopillinen tarkastelu. 152 s.
- 1969 Sallamaa, Kari
Kirjailijaryhmä Kiilan lyriikka vuosina 1935–1939. 199 s.
- 1970 Saarinen, Kaarina
Sosialistiagitatoreita vuosisadan alun kirjallisuudessamme. 145 s.
- 1977 Heino, Vuokko
Alpo Ruuth realistisena työläiskirjailijana. 125 s.
- 1978 Tuominen, Leena-Maija
Toivo Pekkasen ”Isänmaan ranta”, Arvo Turtiaisen ”Rautakourat” ja Paavo Rintalan ”Lakko”. 115 s.
- 1980 Kataja, Maija
Suomen kansanvaltuuskunnan Tiedonantaja-lehden kaunokirjallinen sisältö 1.2.–24.4.1918. 51 s.
- 1983 Hosiasluoma, Yrjö
Samuli Paronen, suomalaisen yhteiskunnan ja vieraantumisen kuvaaja. 326 s.

6.1.5 Musiikkitieteen laitos

- 1983 Kurkela, Vesa
Taistojen tiellä soiteltiin – ja soiton tahdissa tanssittiin. Varkautelaiset työväenilmat ja niiden musiikki työväen osakulttuurin kaudella. Työväenmusiikki-instituutin julkaisuja 2. Jyväskylä. 335 s.
- Tekeillä
Kisällilauluperinne.
Latinalaisen Amerikan uuden laulun liike.

6.1.6 Poliittisen historian laitos

- 1956 Vähimaa, Rauno
Työväen mielialan kehittyminen Suomessa vuoden 1905 suurlakkoa ajatellen. 119 s.
- 1974 Mönkkönen, Urpo
Poliittiset piirteet raittiusyhdistys Koiton toiminnassa vuosina 1919–1931. 145 s.

- 1975 Salkola, Marja-Leena
Työväenkaartien synty Suomessa 1917. Venäjän helmikuun vallankumouksen ja 13.11. puhjennun yleislakon välisenä aikana Kaartien syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. 311 s.
- 1979 Kettunen, Pauli
Sosialidemokratia ja ammattiyhdistysliike Suomessa 1918–1930. Tutkimus suomalaisesta sosialidemokratiasta työväestön sosiaalisen kollektiivisuuden kantajana. 523 s.
- 1980 Korpela, Helena
Ihanneliitot, työväen lasten ensimmäiset järjestöt. Työväen lasten järjestäminen työläisnaisliikkeen toiminnassa. 119 s.
- 1981 Manninen, Leena Anitta
Punaisesta ammattijärjestöstä SAK:hon. Ammattiyhdistystoiminta SKP:n yhteisrintamataktiikan tienraivaajana 1930–1935. 174 s.
- 1982 Hentilä, Seppo
Suomen työläisurheilun historia I – TUL 1919–1944. Erill. monografia. Hämeenlinna 1982 (Karisto). 592 s.
- 1984 Hentilä, Seppo
Suomen työläisurheilun historia II – TUL 1944–1959. Erill. monografia. Hämeenlinna 1984 (Karisto). N. 550 s.
- 1984 Parviainen, Raili Orvokki
Miina Sillanpää ja Helsingin palvelijataryhdistys 1898–1908. 119 s.
- Tekeillä
Suomen työläisurheilun historia III – TUL 1959–1979. Erill. monografia.
Poliittinen liike ja sosiaalinen kollektiivisuus. Tutkimus sosialidemokratiasta ja ammattiyhdistysliikkeestä Suomessa 1918–1930.
Työväenkaartien synty Suomessa 1917.

6.1.7 Sosiaalipolitiikan laitos

- 1958 Laakkonen, Vesa
Työntekijä ja teknillinen uudistus.
- 1958 Seppänen, Paavo
Tehdas ja ammattiyhdistys. Työntekijän kaksitahoinen liityntä ammattiyhdistykseen ja tehtaan organisaatioon.
- 1975 Miikkulainen, Raija
Työläisnuorisokysymys.
- 1975 Wikman, Irma
Puuvaliteollisuuden työntekijöiden sairastavuus ja työolosuhteet.
- 1976 Karvinen, Synnöve
Työväenkysymys ja sivistys.
- 1978 Ruotsalainen, Seppo
Piirteitä työväenuokan asemasta kapitalismissa yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen valossa ja nykyisen taloudellis-sosiaalisen kehityksen taustaa vasten tarkasteltuna.
- 1979 Lindroos, Leena
Työttömien työvoima ja toimeentulokeinot.
- 1981 Kuutvuori, Eeva
Työttömien toiminta työttömyystilanteessa.
- 1982 Anttila-Happonen, Eila
Työn raskaat raatajat. Teollisuustyöväestön elinolot Suomessa ennen ensimmäistä maailmansotaa tutkimusten ja kaunokirjallisuuden valossa.
- 1982 Takala, Mervi
Kurjuuden tilastoiijat ja työkansan valistajat. Vuosisadan alun suomalaisten työtilastojen sosiaalitieteellinen tulkintayritys.
- 1983 Leminen, Tuija
Ilman työtä elämisen epäluokka.

6.1.8 Taidehistorian laitos

- 1971 Koskinen, Helinä
Finlaysonin tehtaan vanhin työväen asuntoalue Tampereella.
- 1977 Kivirinta, Marja-Terttu
Juho Rissasen työaiheiset naiskuvat vuodelta 1908. Laudaturseminaari-
esitelmä 6.5.1977.
- 1980 Lintonen, Kati
Lehtikuva ja sen analyysimalli. Lakkokuvituksen kehittyminen Suo-
men sanomalehdissä 1917–1963.
- 1981 Nikula, Riitta
Yhtenäinen kaupunkikuva 1900–1930. Suomalaisen kaupunkiraken-
tamisen ihanteista ja päämääristä, esimerkkeinä Helsingin Etu-Töölö ja
uusi Vallila. Suomen Tiedeseura, Helsinki. Bildrag till kännedom av
Finlands natur och folk, H. 127.

6.1.9 Talous- ja sosiaalhistorian laitos

- 1965 Nordberg, Leif
Arbetarlöner vid en tobaksfabrik i Helsingfors 1900–1914. 49 s.
- 1978 Pättiniemi, Pekka
Eräiden tekijöiden vaikutuksesta työläisten osallistumiseen Helsingin
työväenyhdistyksen toimintaan vuosina 1884–1899. 145 s. + l.
- 1981 Soininen, Arvo M.
Maataloustyöväen palkkakehitys 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun
alussa. Ajanjakso 1878–1913. 43 s.
- 1981 När samhället förändras – kun yhteiskunta muuttuu -kirjassa seuraavat
artikkelit:
Soininen, Arvo M.
Maataloustyöväen palkat vv. 1878–1913. S. 91–111.
- Rabb, Birger
Arbetsavtal och löner vid järnbruket i Finland under 1800-talet –
några fallstudier. S. 135–153.
- Heikkinen, Sakari
Kulutus Suomessa autonomian ajan jälkipuoliskolla. S. 395–419.
- 1982 Hosainov, Raija
Työnantajana valtion yritys. Työnantajan ja työntekijöiden suhteet
Rikkihappo- ja superfosfaattitehtaat Oy:ssä. 110 s.
- 1982 Jaakkola, Toivo
Voikkaan teollistuminen. 168 s.
- 1983 Heikkinen, S & Kortteinen, T. & Soikkanen, H. & Soininen, Arvo M.
Palkat, toimeentulo ja sosiaalinen rakenne Suomessa 1850–1913.
141 s.

6.1.10 Yleisen kirjallisuustieteen ja teatterintutkimuksen laitos

- 1974 Rantala, Raija
Työtaisteluaihe vuosisadan vaihteen näytelmissä.
- 1976 Oittinen, Tytti
Suomen teatteritoiminnan aatteelliset ja käytännölliset tavoitteet
1920–1970.
- 1977 Saari, Laura
Koiton näyttämöllä esitetyt näytelmät työväenaatteiden välittäjinä.

6.2 Joensuun yliopisto

6.2.1 Karjalan tutkimuslaitos

Keruut:

- 1978–79 Joensuulaiset ensimmäisen polven työläiset. Noin 150 tuntia.
1978–82 Möhkön ruukista ja elinoloista Möhkössä. 42 t.
1983 Metsätyömieskylän asukkaat ja entiset asukkaat (Sivakka + Valtimon kunnassa), Noin 30 tuntia nauhaa.

Tutkimukset:

- Ns. Elämäntavan muutoksen tutkimusprojekti 1977–80, Suomen Akatemia.
1983 Tutkimustuloksia esitelty kirjassa: Ahponen, Pirkkoliisa & Järvelä, Marja: Maalta kaupunkiin, pientilalta tehtaaseen. Tehdastyöläisten elämäntavan muutos. WSOY, Juva 1983.
Ns. Valtimo-projekti:
1984 Tutkimustuloksia esitelty raportissa ”Yhteiskunta kylässä”. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja 61, Joensuu 1984.

6.3 Jyväskylän yliopisto

6.3.1 Etnologian laitos

- 1969 Kaitalehto, Osmo
Kankaan paperitehtaan omistamat työläisasunnot. 227 s.
1978 Väättäinen, Elina
Työväenkuulttuuri osakulttuurina – teollisuustyöväestön yhdistys- ja yhteistoiminnasta sekä vuorovaikutustilanteista Kymin Tiutisessa vuoteen 1943 asti. Jyväskylän yliopisto, etnologian laitos. Tutkimuksia 8. Jyväskylä 1978. 128 s.
1981 Sinisalo, Hannu
Työväenkirjallisuuden yhteiskuntakriittiset arkkiveisut Suomessa vuosina 1905–1918. 143 s.
1983 Hermunen, Jaana
Juurikorvenkylä – tiiliteollisuus Juurikorvessa vuosina 1898–1966. 108 s.+ 22 l.
1983 Hassinen, Esa
Säynätsalon työväestön elinolosuhteista vuosina 1897–1936. 98 s.+ 18 l.
1983 Andersson, Päivi
Pihlajaveden työväentalojen merkitys maaseutuväestön kontakti- ja vuorovaikutustilanteissa vuoteen 1969 asti. Jyväskylän yliopisto, etnologian laitos. Tutkimuksia 16. Jyväskylä 1983.
With an English Summary: The Significance of the Workers' Halls of Pihlajavesi in Situations of Contact and Interaction of the rural Population up to 1969. 138 s.
1983 Suviola, Irmeli (toim.)
Jyväskylän maalareiden kertomaa. Jyväskylän yliopisto, etnologian laitos. Tutkimuksia 17. Jyväskylä 1983. 126 s.
Tekeillä
Maalaritutkimus.

6.3.2 Sosiologian laitos

Keruut:

- 1981 Yhdistyslaitos. Martti Siisiäinen. 1 500 s.
Tekeillä
Yhdistyslaitos.

6.3.3 Suomen kielen ja viestinnän laitos

Keruut:

- Nykysuomalaisen puhekielen murros -projekti 1976–81, Suomen Akatemia. Tutkimushanke tehtiin yhteistyönä Turun, Tampereen ja Helsingin yliopistojen suomen kielen laitosten kanssa. Äänitteitä n. 200 tuntia.
- 1976 Paunonen, Heikki & Mielikäinen, Aila & Suojanen, Matti (toim.)
Nykysuomalaisen puhekielen murroksen tutkimus. Esitutkimusraportti. Helsinki.
- 1976 Penttinen, Hannele
Sydänsavolaisen murteen säilymisestä Rautpohjan tehtaan työväestöllä.
- 1977 Koivisto, Jouko
Havaintoja Rautpohjan tehtaan keskisuomalaisten ja päijäthämäläisten työläisten puhekielestä.
- 1980 Mielikäinen, Aila (toim.)
Nykysuomalaisen puhekielen murros. Jyväskylän osatutkimus, raportti 1. 148 s. +l.
- 1981 Mielikäinen, Aila (toim.)
Nykysuomalaisen puhekielen murros. Jyväskylän osatutkimus, raportti 2. JY julkaisuja 24. 126 s. +l.
- 1981 Mielikäinen, Aila (toim.)
Nykysuomalaisen puhekielen murros. Jyväskylän osatutkimus, raportti 3. JY julkaisuja 26. 124 s. +l.

6.3.4 Taidehistorian laitos

- 1979 Vihanta, Ulla
Tamperealaisesta työnkuvauksesta kuvataiteessa 1920–30-luvuilla.

6.3.5 Yhteiskuntapolitiikan laitos

- 1975 Vihanta, Ulla
Työväestö ja kulttuuri – teoreettinen tarkastelu työväestön ja kulttuurin suhteesta kapitalismissa. 87 s. +l.
- 1979 Rauhala, Hannu
Työväenlaulun sisältöanalyttistä tarkastelua historiallisessa ja yhteiskuntapoliittisessa viitekehyksessä. 68 s.

6.4 Oulun yliopisto

6.4.1 Pohjois-Suomen tutkimuslaitos

- 1980 Melkas, Jussi
Tornion terästehtaan ja Kostamustyömaan työntekijöiden viihtyvyydestä ja elämäntyylistä. Sarja C no 28. 180 s.
- 1981 Melkas, Jussi
Ammattiliikkuvuus – sen suunnat ja rajat: Kahden suuren työpaikan

- työntekijöiden urapolkujen tarkastelu. Monisteita no 9. 49 s.
- 1981 Luoma, Pentti
Pohjoiset lähiöt. Tutkimus Tornion terästehtaan ja Kostamus-hankkeen työntekijöiden asuinyhteisöistä. Sarja C no 31. 125 s.
- 1983 Melkas, Jussi
Työmarkkinatausta, uusi työpaikka ja elämäntapa. Tutkimus Kostamus-hankkeen ja Tornion terästehtaan vaikutuksista työntekijöidensä elämäntapaan ja työmarkkinatilanteeseen. Sarja B no 4. 200 s.

6.5 Tampereen yliopisto

6.5.1 Historiatieteen laitos

- 1982 Haapala, Pertti
Ryhmistä luokaksi – Tampereen työväestön muodostuminen vuosina 1830–1920. Suomen historian lisensiaattitutkimus, Tampereen yliopisto 1982. 397 s.
- 1982 Jaakkola, Jouko
Työväestö ja sosiaalinen poikkeavuus. Tampereen työväestön huollon-tarve, sairastavuus ja rikollisuus 1850–1917. Suomen historian lisensiaattitutkimus, Tampereen yliopisto 1982. 309 s.
- 1983 Näreikkö, Heikki
Tampereen työväestön aineellisen elintason kehitys 1850–1914. Suomen historian lisensiaattitutkimus, Tampereen yliopisto 1983. 280 s.
- 1983 Rasila, Viljo
Teollistumiskauden muuttoliikkeet. Mikrohistoriallinen tutkimus Tampereen seudulta. Tampereen yliopisto. Historiatieteen laitoksen julkaisuja. Tampere 1983. 323 s.
- Tekeillä
Tampellan Tampereen tehtaiden työväen apukassatoiminta 1860–1980, sekä jatkotutkimukset kolmesta ensimmäisestä em. tutkimuksesta.

6.5.2 Taideaineiden laitos, *Kansanperinne, erityisesti kansanmusiikki*

- Tekeillä
Tampereen työväestön soitto-kunta- ja kuoroharrastustoiminta vuosina 1860–1914.
Nokia: Siuron työväestön musiikkiharrastuksesta.
Kotka: Kotkalaisten merimiesten musiikillisesta elämästä.
Ylistaro: Maanviljely-yhteisön muuttuminen työläisyhteisöksi, musiikkisten aktiviteettien muutokset.
Valkeakoski: Valkeakosken kaupungin työväenmusiikin varhaisvaiheet.
Suomen etnomusikologisen seuran Tampereen alajaoston toimesta tehdään parhaillaan kartoitusta Tampereen kaupungin musiikkielämästä lähinnä kyselyin ja haastatteluin.

6.6 Turun yliopisto

6.6.1 Historian laitos

- 1927 Lindström, Liina
Turun työväenyhdistys 1887–1905.

- 1937 Järveläinen, Eino
Marxilaisen sosialismin esiintymisestä Suomessa ennen Forssan kousta v. 1903.
- 1954 Lahti, Matti J.
Turkulaista asuntokulttuuria sääty-yhteiskunnan loppuaikoina. (Tietoja myös työväenasunnoista.) Julkaistu Turun Historiallisessa Arkistossa (THA) XIII.
- 1954 Vilevaara, Eero
Turkulaisten asunto-olot ja turkulainen koti viime vuosisadan lopulla.
- 1955 Kulo, Olavi
Työväenasuntoyhtiöiden perustaminen Tampereella vuosina 1896–1926. 1955.
- 1961 Lod, Erkki
Suurlakko Turussa 1905. 1961.
- 1970 Uusitalo, Sinikka
Turussa keväällä 1918. Julkaistu THA XXIV.
- 1971 Nurmi, Virpi
Skinnarvikin lasitehdasyhdyskunta vuosina 1875–1934.
- 1975 Karvinen Anneli
Pihlavan tehdasyhdyskunnan kehitys.
- 1977 Paavola, Eero
Teollistumisen aiheuttamat muutokset kylässä. Valkealan Vuohijärven talous- ja sosiaalhistoria vuosina 1880–1960. Julkaistu Turun yliopiston Kylätutkimusryhmän monistesarjassa numerolla 23.
- 1978 Istala, Kari
Pohjois-Suomen työväenliike vuoteen 1905.
- 1979 Rautala, Jyrki
Työväenliike Varsinais-Suomessa ennen kansalaissotaa. Järjestöhistoriallinen tutkimus.
- 1981 Tyystjärvi, Eija-Riitta
Turun suutarit sosiaaliryhmänä vuosina 1869–1910. 99 s. + 19 l.
- 1982 Isomäki, Veli-Pekka
Turun palvelijattaret autonomian ajan loppuvuosikymmeninä. 184 s. + 22 l.
- 1982 Rannaste, Jorma
Porilainen merimies 1840-luvulta 1870-luvulle. 156 s.
- 1982 Verronen, Outi
Suhtautuminen naiskysymykseen Suomen poliittisessa työväenliikkeessä vuoteen 1914. 102 s.
- Tekeillä
Merimiesten työolot turkulaisilla höyryaluksilla 1920- ja 1930-luvulla. Turun palvelijattarien sosiaalinen ja alueellinen liikkuvuus noin 1860–1920.
Kuluttajain lehti 1920-luvulla.
Turun metallityöväen 49. osasto vuoteen 1930.
Varsinais-Suomen suutarit 1869–1910.
Toejoen ja Uudenkoiviston esikaupunkiyhdyskunnat autonomia-ajalla.

6.6.2 Kansatieteen osasto / Kulttuurien tutkimuksen laitos

- 1964 Saarikivi, Hertta
Littoisten Verkatehtaan työntekijäin elämää ja oloja vv. 1880–1920. 191 s.
- 1966 Raune, Liisa
Turkulaiset vaskisepät 1800-luvulla. 219 s. + l.
- 1966 Merilahti, Juhani
Pyhäjärven (TL.) kalastus ja kalastajat vuosisadan vaihteesta 1960-luvulle. 81 s. + l.
- 1967 Eenilä, Jukka

- Suomen metsätyö ja metsätyöläiset 1880–1928. Kansatieteellinen tutkimus. 286 s.
- 1968 Nurmi, Virpi
Suomen lasitehtaan työntekijöiden työstä ja elämänoloista 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella. 126 s.+1.
- 1968 Käpynen, Ulla
Turun ompelijoiden työstä ja oloista vuosisadan vaihteen tienoilla. 62 s.+1.
- 1970 Huuhtanen, Elmi
Tervakosken paperitehtaan työläisten elämää vuosina 1881–1920. 274 s.+54 l.
- 1971 Aukia, Markku
Turun sataman lastaus- ja purkaustyöntekijöistä 1800-luvun lopulta 1940-luvulle. 167 s.+1.
- 1971 Nurmi, Virpi
Skinnarvikin lasitehdasyhdyskunta vuosina 1875–1934. 94 s.
- 1972 Grönholm, Maija
Työläisasunnot ja niiden sisustus Turussa vv. 1880–1920. 121 s.+1.
- 1972 Karppinen, Eira
Työ ja asuminen Inkeröissä 1872–1939. 149 s.+1.
- 1973 Sappinen, Eero
Friitalan nahkatehtaan työntekijöiden työstä ja elinoloista vuosina 1892–1939. 169 s.
- 1974 Nordberg, Henri
Verlan ruukkiyhdyskunta 1882–1964 (Jaala, Valkeala). Kansatieteellinen tutkimus puuhioke- ja pahvitehtaan työntekijöiden työ- ja elämänoloista. 202 s.
- 1974 Pekkanen, Reino
Rautatieläiset ammattiryhmänä Suomessa n. 1900–1940. 84 s.+1.
- 1976 Liukkonen, Matti
Mikkelin postikonttorin henkilökunnan työstä ja työoloista. 109 s.
- 1976 Päiniö, Raimo
Kotkan ja sen ympäristön sahatyöläisten asunnot v. 1870–1920. 84 s.
- 1976 Salkoranta, Marja
John Barkerin puuvillatehtaan työntekijöiden työ- ja asunto-olosuhteista 1900–1940 (Turku). 128 s. 1.
- 1977 Munne, Paula
Nokian kumitehtaan työntekijöiden työstä ja työoloista vuosina 1905–1945. 105 s.+1.
- 1977 Aho, Matias
Ab Stockfors Oy:n puuhiomoyhteisön työ- ja asumisolosta Pyhtäällä vuosien 1902–1950 välisenä aikana. 148 s.
- 1977 Nurmi, Virpi
Lasinvalmistajat Suomessa 1900-luvun alkupuoliskolla. Etnologinen tutkimus. 258 s.+1.
- 1978 Hovi, Päivi
Työ, asunnot ja vapaa-aika Kemira Oy:n Harjavallan tehtailla. 103 s.+1.
- 1978 Huopainen, Raili
Sorsakosken tehdasyhteisö. Hienotehtaan työväen työ- ja elinoloista. 149 s.
- 1980 Mattila, Matti
Radanrakentajasta rakennusmestariksi – ammattikunnan kehityshistoriallinen tarkastelu aikatasona 1900–1940. 139 s.+1.
- 1981 Kotivuori, Salme
Juuan Nunnanlahden vuolukivityöstä ja kyläelämästä. 201 s.+1.
- 1982 Mäkipää, Leena
Lauritsalan sahan työväen työ- ja asunto-oloista n. v. 1916–1956. 105 s.+1.
- 1982 Mattila-Lahtinen, Lotta
Tivoliyhteisö Sariola, erään ammattiryhmän rakenne ja toiminta vuo-

- sina 1888–1978. 129 s. +1.
- 1982 Vilppo, Marja-Liisa
Nokian työväenasutus ennen toista maailmansotaa. 236 s. +1.
- 1982 Leinonen, Paula
Asunnot ja asuminen Tampereen Amurissa 1869–1949. 138 s. +1.
- 1982 Vesala-Puska, Irmeli
Turkulaiset vaatturit vuosina 1920–1970. 151 s. +1.
- 1982 Virtanen, Timo
Porin V kaupunginosan väestö ja fyysinen ympäristö 1979. 127 s.
- 1982 Kärkkäinen, Asmo
Sosiaalinen kontaktikenttä Porin V kaupunginosassa v. 1979. 142 s.
- 1983 Loimaala, Päivi
Sahatyöväen työ- ja elämänoloista Halikon, Vartsalan ja Hakkenpään
piensahoilla. 228 s. +1.
- 1983 Nummelin, Esko
Rautatie ja maalaiskylä 1900–1965. 111 s. +1.
- 1983 Suominen, Anneli
Palkollisten pestaus ja muutto Suomessa v. 1865–1922. 218 s.
- 1983 Vehmas, Jukka
Laitilan torvisoittokunnat ennen toista maailmansotaa. 153 s. +1.
- 1983 Kataisto, Jaakko
Savenvalanta Suomen maaseudulla 1920–1960. 123 s.
- Tekeillä
Turun leipurit.
Työ- ja elämänolosuhteet Karkkilassa.
Satamatyöläiset Kotkassa.
Rauman nahkatehtaan työväki.
Oulun Kuusiluoto.
Killinkosken tehdasyhteisö.
Fazerin makeistehtaan työväki.
Lasitehtaiden työläisten työ- ja elämänolot Suomessa.
Liv och arbete på Dals Bruk 1880–1940.
Kaupunkitutkimuksia, joiden yhteydessä kerätään myös työväenperin-
nettä:
Rauma, Raahe, Pori, Salo, Turku, Kotka, Oulu.

6.6.3 Kirjallisuuden ja musiikkitieteen laitos

- 1976 Sundsten, Taru
Amerikansuomalaisen työväenliikkeen näyttämötoimintaa ja näytel-
mäkirjallisuutta vuosina 1900–1939.
- 1979 Sihvonen, Jukka
Heikki Välsälmen näytelmät.
- 1982 Lehtonen, Pirkko
Työläisnaisen asema 1930-luvun suomalaisessa romaanitaiteessa.
- 1984 Helavuori, Hanna-Leena
Väkevämmän teillä. Työväen teatteritoiminta Porissa vuosina 1887–
1938.
- Tekeillä
Turun Työväen Teatteri.

6.7 Åbo Akademi

6.7.1 Etnologiska institutionen

- 1971 Stenman, Paul
Sågarbetarliv på Attu i Pargas skärgård. 110 s.

- 1982 Båsk-Ekholm, Katarina
Masunin-Oravais fabrikssamhälle mellan åren 1893–1953. 136 s.
Tekeillä
Sågar i Österbotten.
Pargas kalk.

6.7.2 *Folkloristiska institutionen*

- Keruut:
1979–80 Arbetarvisor. Guy Björklund, Rosi Djupsund. Ca 100 visor och revyer.
Tekeillä
Arbetarrevyer.

6.7.3 *Historiska institutionen*

- 1963 Nylund, Bjarne
Bakgrunden till arbetarrörelsens uppkomst och de första arbetarföre-
ningarna i Jakobstad.
1974 Sourander, Christer
De sociala förhållandena vid Strengbergs tobaksfabrik 1762–1939.
1979 Fallenius, Göran
Österbottens Folkblad. En socialistisk tidning i Svenska Österbotten.

7 TYÖVÄEN MUISTITIETOA JA PERINNETTÄ TALLENTANEET ARKISTOT JA LAITOKSET

Luettelo on otettu suoraan Työväenperinnetyöryhmä 1:n selvityksestä (Komiteanmietintö 1981:7).

Erikoisarkistot

Ammattiyhdistysarkisto, Helsinki
Kansan Arkisto, Helsinki (ks. tämä selvitys)
Kansanmusiikki-instituutti, Kaustinen
Museovirasto, Helsinki (ks. tämä selvitys)
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
 Kansanrunousarkisto, Helsinki (ks. tämä selvitys)
Suomen Elokuva-arkisto, Helsinki
Svenska Litteratursällskapet i Finland,
 Folk kultursarkivet, Helsinki (ks. tämä selvitys)
Työväen Arkisto, Helsinki
Työväen muistitietotoimikunta, Helsinki (ks. tämä selvitys)
Työväenmusiikki-instituutti, Helsinki (ks. tämä selvitys)
Oy Yleisradio Ab, äänitearkisto, Helsinki
Åbo Akademi, Bildsamlingar, Turku
Åbo Akademi, Handskriftsavdelning, Turku (ks. tämä selvitys)
Valtionarkisto, Helsinki

Maakunta-arkistot

Hämeenlinnan maakunta-arkisto
Joensuun maakunta-arkisto
Jyväskylän maakunta-arkisto
Mikkelin maakunta-arkisto
Oulun maakunta-arkisto
Turun maakunta-arkisto
Vaasan maakunta-arkisto

Kaupunginarkistot

Helsingin kaupunginarkisto
Jyväskylän kaupunginarkisto

Lappeenrannan kaupunginarkisto
Turun kaupunginarkisto
Tampereen kaupunginarkisto

Kirjastot

Helsingin yliopiston kirjasto
Maakuntakirjastot (joissakin maakuntakirjastoissa)

Järjestöt

Yleisjärjestöt

Folkets Bildningsförbund, Helsinki
Kansalais- ja työväenopistojen liitto, Helsinki
Kansan Sivistystyön Liitto, Helsinki
Kansanvalistusseura, Helsinki
Siirtolaisinstituutti, Turku
Suomen Kotiseutuliitto, Helsinki
Suomen Museoliitto, Helsinki
Työväen Näyttämöiden Liitto, Helsinki
Työväen Sivistysliitto, Helsinki
Työväen Urheiluliitto, Helsinki

Ammattiliitot

Kemian Työntekijäin Liitto r.y.
Kunnallisten työntekijöiden ja viranhaltijain liitto KTV r.y.
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.
Liiketyöntekijäin Liitto r.y.
Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.
Suomen Merimies-Unioni r.y.
Metallityöväen Liitto r.y.
Postiliitto r.y.
Puutyöväen Liitto r.y.
Rakennustyöväen Liitto r.y.
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL r.y.
Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.

Yliopistot

ks. tämä selvitys

KIRJALLISUUS

- Alestalo, Matti 1980. Yhteiskuntaluokat ja sosiaaliset kerrostumat toisen maailmansodan jälkeen. Tapani Valkonen et. al. Suomalaiset. Juva.
- Apo, Satu 1980. Alina Vaittinen, kirjoittava kertoja. Pekka Laaksonen (toim.) Kertojat ja kuulijat. Kalevalaseuran vuosikirja 60. Helsinki.
- Blom, Raimo et. al. 1984. Suomalaiset luokkakuvassa. Jyväskylä.
- Bregenhøj, Carsten & Herranen, Gun (toim.) 1984. Unohtaa vähän mutta oppii hitaasti – Atk kansanrunousarkistoissa. NIF Publications no 14. Turku.
- Fielhauer, Helmut & Bockhorn, Olaf (Hrsg.) 1982. Die Andere Kultur. Volkskunde, Sozialwissenschaften und Arbeiterkultur. Wien-München-Zürich.
- Frykman, Jonas 1979. Ideologikritik av arkivsystemen. Norveg 22. Oslo.
- Hako, Matti 1983. Työväenkulttuuri – kiistakapula? Tallentaja 1. 1974. Työväenkulttuuri. Hannu Launonen & Kirsti Mäkinen (toim.) Folklore tänään. Hämeenlinna. 1969. (toim.) Työväenliike kulttuuritekijänä. Tampere.
- Hodne, Bjarne 1983. Autobiografer som folkloristisk kilde. Norveg 26. Oslo.
- Honko, Lauri & Pentikäinen, Juha 1970. Kulttuuriantropologia. Porvoo.
- Honko, Lauri & Laaksonen, Pekka (ed.) 1983. Trends in Nordic tradition research. Studia Fennica 27. Helsinki.
- Huhtanen, Heimo 1981. Muistitiedon tallentajan opas. Työväenperinne ja historia 3. Työväen Sivistysliitto. Joensuu.
- HRAF / George Murdock et. al. 1971. Human Relation Area Files. Outline of cultural materials, 4th revised edition, fifth print. New Haven.
- Kaihovaara, Pirjo 1984. Työväen keskusmuseon perustamista koskeva selvitys. Työväenperinne r.y. Helsinki.
- Kaihovaara, Pirjo & Nirhamo, Anna-Maija 1984. Kohti uutta aikaa. Työväenperinteen keruuopas. Pori.
- Kalela, Jorma 1984a. Muistitietotutkimus ja historialiike. Kotiseutu 1. Forssa. 1984b. Minnesforskning och historierörelse. Sociologisk Forskning 3–4.

- Kasvio, Antti 1982. Teollisuustyö ja elämäntapa. Tutkimus kahden suuren teollisuuslaitoksen ammattitaitoisten työntekijöiden työn ja työn ulkopuolisen elämän kehityspiirteistä 1980-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa. Acta Universitatis Tamperensis A:134. Tampere.
- Kaukonen, Toini-Inkeri (toim.) 1960. Kansallismuseon kansatieteellinen käsikirjoitusarkisto. Helsinki.
- Knuuttila, Seppo 1984. Mitä sivakkalaiset itsestään kertovat – kansanomaisten historian tutkimuskoe. Yhteiskunta kylässä. Tutkimuksia Sivakasta ja Rasimäestä. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja 61. Joensuu.
- Kortteinen, Matti 1982. Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Keuruu.
- Laaksonen, Pekka 1979. Perinne. Otavan suuri ensyklopedia 7. Keuruu.
1982. Puhtia perinteestä? Kotiseutu 2. Forssa.
- Laukkanen, Kari 1983. Muistio työväen perinteen ja muistitiedon yleisen sisältöanalyysin laatimisesta. SKS:n kansanrunousarkisto 21.3.83.
- Lehtipuro, Outi 1982. Historialliset tarinat. Irma-Riitta Järvinen & Seppo Knuuttila (toim.) Kertomusperinne. Pieksämäki.
- Lehtipuro-Sepänmaa, Outi 1983. Muistitieto folkloristiikassa. Muistio SKS:n kansanperinteen valiokunnan järjestämästä muistitiedon keruun, tallentamisen ja tutkimuksen ongelmia käsittelevästä seminaarista 15.11.83 (Ulla-Maija Peltonen).
- Lipponen, Ulla 1983. Muistio SKS:n kansanrunousarkiston työväenperinnettä sisältävistä aineistoista 18.2.83.
- Lönnqvist, Bo 1984. Kulttuurin käsite kulttuuriantropologian kannalta. Historiallinen arkisto 81. Jyväskylä.
- Metsänkylä, Antti 1983. Utredning av forsknings- och dokumentations-situationen samt något om det praktiska arbetet. 1. Nordiske seminar om arbejderkultur og arbejderfolklore 22.–24. aug. 1983.
- Metsänkylä, Antti & Yliaho, Timo 1982. Työväenkulttuurin tutkimus ja tallennus. Selvitys projektin tehtävistä ja lähiajan tavoitteista. Työväenkulttuuriprojektin julkaisu no. 1, Historian ja kansatieteen toimistot. Helsinki.
1. Nordiske seminar om arbejderkultur og arbejderfolklore 22.–24. aug. 1983. Vol. 1–4. København.
- Palmgren, Raoul 1965. Työläiskirjallisuus. Kirjallisuus- ja aatehistoriallinen käsitte selvittely.
- Pietilä, Veikko 1969. Johdatusta sisällön erittelyyn I–II. Tampere.
- Rasmussen, Jens Rahbek 1983. Problemer og perspektiver i historisk antropologi. Usynlig historie. Studier i historisk metode XVII. Oslo et. al.
- Rausmaa, Pirkko-Liisa (ed.) 1973. Catalogues of Finnish Anecdotes and Historical, Local and Religious Legends. NIF Publications no 3. Turku.
- Realkatalog. Sagregister för manuskriptsamlingarna i Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala. (ULMA) ÅN/AKN, april -72.
- Roos, Jeja-Pekka 1981. Suomalainen elämäntapa. Otavan suuri ensyklopedia 9. Keuruu.

- Rosander, Göran 1982. "Levnadsöden". Ett planerat projekt. Etnologiska institutionen vid Uppsala Universitet. Meddelanden no 19, VT.
- Saressalo, Lassi 1982. Tutkimusaineiston muodostamisesta. Päivikki Suojanen & Lassi Saressalo (toim.) Kulttuurin kenttätutkimus. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitoksen julkaisu 9. Tampere.
- Sarmela, Matti 1972. Johdatus yleiseen kulttuuriantropologiaan. Ihminen ja yhteisöt cross cultural -tutkimuksen valossa. Helsingin yliopiston Kansanrunoustieteen laitoksen toimitte 3. Helsinki.
- Siisiäinen, Martti 1979. Kansallisen kulttuurin nousu ja maaseutu. Tutkimus Pohjois-Karjalan henkisen kulttuurin organisoitumisesta vuosina 1860–1918. Joensuun korkeakoulu, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja no 40. Joensuu.
- Suojanen, Päivikki 1982. Kulttuurin tutkimuksen empiiriset menetelmät. Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitos. Moniste 4. Tampere.
- Suomen Kotiseutuliitto. Perinnepoliittinen ohjelma 1983. Forssa.
- Suomen työväenliikkeen historiallinen bibliografia 1979. Ilkka Liikenen (toim.) Helsingin yliopiston Poliittisen historian laitoksen julkaisuja 1.
- Suomen työväenliikkeen historia 1976. Lauri Haataja, Seppo Hentilä, Jorma Kalela, Jussi Turtola (toim.). Joensuu.
- Suomen työväenliikkeen yhteiskuntatutkimuksen bibliografia 1975. SOTK-vihkot n:o 1. Helsinki.
- Talve, Ilmar 1975. Industriebetarnas och yrkesgruppernas folkliga kultur. Historisk Tidskrift för Finland. Helsingfors.
1958. Kansatiede ja murroskausi. Työväestön, eri ammattien ja kaupunkikulttuurin tutkimuksesta. Suomalainen Suomi. (eripainos)
- Velure, Magne 1984. Integrert informasjonssystem – ei prinsippskisse. Carsten Bregenhøj & Gun Herranen (toim.) Unohtaa vähän mutta oppii hitaasti – Atk kansanrunousarkistoissa. NIF Publications no 14. Turku.
- Willis, Paul 1984. Koulun penkiltä palkkatyöhön. Miten työväenluokan nuoret saavat työväenluokan työt? Jyväskylä.
- Vuorela, Toivo (toim.) 1976. Suomen kansankulttuurin kartasto 1. Aineellinen kulttuuri. Porvoo.
- Yleinen kymmenluokittelu (UDK) 1967, 1976. Suomalainen lyhennetty laitos. Suomen kirjallisuuspalvelun seura. Helsinki.
- Åkerman, Sune 1981 (1983). Mjukdata. Usynlig historie. Studier i historisk metode XVII. Oslo et. al.
- Översikt över kulturinventariet. Andra omarbetade upplagan. Svensk bearbetning 1980 vid Nordiska museet av Kerstin G:son Berg. Stockholm.

**TYÖVÄEN PERINTEEN JA MUISTITIEDON
YLEINEN SISÄLTÖANALYYSIMALLI II**

31.5.1984

Ulla-Maija Peltonen

02. (laitoksen koodi)

03. (arkistotiedon signumi)

04. (keruuvuosi/saapumisvuosi)

05.(materiaali, jolle informaatio on varastoitu ja laajuus)

1. käsikirjoitus	5. filmi
2. painotuote, dokumentti	6. video
3. ääninauha, levy	7. muu
4. valokuva	8. materiaali ei ilmoitettu

06. (keruutekniikka)

1. haastattelu	4. spontaanisti lähetetty
2. vastaus kyselyyn	5. muu
3. kilpailuvastaus, vetoomus yleisölle	6. ei ilmoitettu

07. (kerääjä/muistiinpanija)

1. nimi/järjestö _____
2. sukupuoli: mies(), nainen(), ei ilmoitettu()
3. ammatti _____
4. syntymäaika ja -paikka _____

08. (informantti/kertoja)

- 1.nimi(et)/tilaisuus _____
2.sukupuoli: mies(), nainen(), ei ilmoitettu()
3.ammatti _____
4.syntymäaika ja -paikka _____

09. huomautukset:

10. käyttöehdot:

11. aineiston luonne:

12. sisältö: asia	sivu	aika	paikkakunta

[illegible]

1.	<i>ELÄMÄNKULKU</i>	<i>1</i>
1	Lisääntyminen	1
2	Syntymä	1
3	Lapsuus	1
4	Nuoruus	2
5	Aikuisuus	2
6	Terveystenhoito	2
7	Vanhuus	3
8	Kuolema	3
2.	<i>ELÄMÄNHISTORIAN UNIVERSAALIT</i>	<i>3</i>
1	Konfliktit	3
2	Toiveet ja utopiat	3
3	Aatteet	3
3.	<i>YKSILO; PERHE JA SUKU</i>	<i>4</i>
1	Kieli	4
2	Lapsuudenkoti ja oma perhe	4
3	Toimeentulo	4
4	Ruokatalous	4
5	Alkoholi ja muut nautintoaineet	4
6	Vaatetus	4
7	Kodinhoito ja hygienia	4
8	Ystävyys- ja sukulaisuussuhteet, kyläily	4
9	Vapaa-aika ja harrastukset	5
10	Juhlat ja merkkipäivät	5
11	Uskonto, kirkko, papisto	6
12	'Herrat', sivistyneistö	6
13	Maalaiset ja tehtaalaiset/kaupunkilaiset	6
14	Kansalliset ja etniset vähemmistöt	6
15	Virkavalta	7
16	Isänmaallisuus	7
17	Sodan ja rauhan kysymykset	7
18	Luonto ja luonnonsuojelu	7
19	Alkoholismi ja muu päihteiden väärinkäyttö	7
20	Prostituutio	7
21	Muut sosiaaliset ongelmat	7
22	Traagiset ja epätavalliset tapahtumat	7
4.	<i>ASUMINEN JA ASUINYMPÄRISTÖ</i>	<i>7</i>
1	Rakentaminen	7
2	Asumisolot	8
3	Muuttaminen	8
4	Kulkuyhteydet	8
5	Tiedonkulku	9
5.	<i>ERI AMMATTIALOJEN TYÖ</i>	<i>9</i>
1	Maa- ja metsätaloustyö, kalastusala	9
2	Kaivos- ja louhintatyö	9
3	Teollinen työ, koneenhoito ym.	9
4	Kuljetus- ja liikennetyö	11

5	Palvelutyö	12
6	Hallinnollinen, tilinpidollinen ja konttoriteknilinen työ	12
7	Kaupallinen työ	13
8	Teknillinen, luonnontieteellinen, yhteiskuntatieteellinen, humanistinen ja taiteellinen työ	13
9	Muualla luokittelematon työ ja työvoima	14
6.	TYÖ JA TYÖYMPÄRISTÖ	14
1	Työ	14
2	Työyhteisö	15
3	Työolot	15
4	Työaika	15
5	Lomat	16
6	Palkkaus	16
7	Työtaistelut	16
8	Työnantajat	16
9	Työllisyys	17
10	Työttömyys	17
7.	TYÖVÄENLIIKE	17
1	Poliittinen työväenliike	17
2	Ammatillinen työväenliike	18
3	Osuustoimintaliike ja muu yritystoiminta	19
4	Työväen sivistystyö	19
5	Työväentalot	19
6	Työväen urheilutoiminta	20
7	Työväen raittiusliike	20
8	Muut työväenliikkeen järjestöt	20
8.	MUUT JÄRJESTÖT JA LAITOKSET	20
1	Puolueet	20
2	Nuoriso- ja varhaisnuorisotoiminta	21
3	Sivistystoiminta	21
4	Urheilutoiminta	21
5	Raittiustoiminta	21
6	Osuuskauppatoiminta	21
7	Vakuutustoiminta	21
8	Rahalaitostoiminta	21
9	Yhden asian liikkeet	21
9.	YHTEISKUNNALLISET JA POLIITTISET KYSYMYKSET JA TOIMINNOT	21
1	Työväenkysymys ennen vuotta 1918	21
2	Suurlakosta 1905 yksikamariseen eduskuntaan	21
3	Ensimmäinen maailmansota 1914—1916	22
4	Maaliskuun 1917 vallankumouksesta kansalaissotaan 1918	22
5	Kansalaissota	22
6	Valkoinen valta	22
7	Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1920-luvulla	22

8	Lapuanliikkeen ja talouspulan aika	22
9	Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1930-luvulla	22
10	Kieltolaki 1919–1932	23
11	Toinen maailmansota 1939–1945	23
12	Sodan jälkeinen 1940-luku	23
13	Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1950-luvulla	24
14	Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1960-luvulla	24
15	Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1970-luvulla	24
16	Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1980-luvulla	24
17	Valtiolliset ja kunnalliset vaalit	24
18	Hallituskysymykset	25
19	Laki ja oikeudenkäyttö	25
20	Verotus	25
21	Kirkko ja uskonto	25
22	Yhteiskunnan sosiaalitoimet	25
10.	MUODOLTAAN KITEYTYNYT AINES	25
1	Henkinen kansanperinne	25
2	Elämäkerrat	26
3	Henkilökuvaukset	26
4	Kaunokirjalliset työt	26
5	Päiväkirjat ja kirjeet	26
11.	DOKUMENTIT	26
1	Yksilö ja perhe	26
2	Työoloihin liittyvä aineisto	27
3	Työväen musiikki-, näyttämö-, urheilu- ja muuhun sivistystoimintaan liittyvä aineisto	27
4	Vaalimateriaali	27
5	Vankila- ja vankileiriaineisto	27
6	Pienet painotuotteet	27
7	Asiakirjat	27
8	Piirroksiset ja symbolit	27
9	Muu aineisto	27
12.	VALOKUVAT	27
1	Yksilö	27
2	Perhe ja juhlat	27
3	Vapaa-aika ja harrastukset	27
4	Asuminen ja asuinympäristö	27
5	Työ	27
6	Työväenliike	27
7	Muut järjestöt ja laitokset	28

1. ELÄMÄNKULKU

1 Lisääntyminen

erilaiset käsitykset ja teoriat kuukautiskierrosta, naisen ja miehen suhtautuminen kuukautisiin jne., sukupuolivalistus, raskaus: suhtautuminen raskaana olevaan, rajoitukset jne., raskauden ehkäiseminen, raskauden keskeytyminen, abortti, lapsenmurha, lapsikuolleisuus jne., käsitykset äitiydestä ja isyydestä, lapsettomuuden hoitaminen jne.

2 Syntymä

käsitykset syntymästä, lapsen syntymän merkitys jne.

Synnytys

kuvaukset synnytyksestä, synnytykseen valmistautumisesta, synnytyspaikasta, kättilöstä ja muista avustajista, miehen olinpaikasta ja suhtautumisesta synnytykseen, tytön ja pojan vastaanotosta, äidin ja lapsen ensihoidosta, lääkitsemisestä, lapsen tai äidin menehtymisestä synnyksessä, lapsivuodeajasta jne.

Syntymään liittyvät tavat

nimenanto, ristiäiset ja kummit, kastamattomat ja kirkkoon kuulumattomat lapset jne.

Lapsettomat miehet ja vaimot

suhtautuminen lapsettomuuteen ja lapsettomiin aviopareihin

Aviottomat äidit ja yksinhuoltajat

suhtautuminen äitiin ja avioliiton ulkopuolella syntyneeseen lapseen, suhtautuminen yksinhuoltajaan ja hänen lapseensa, aviottoman ja yksinhuoltaja-lapsen asema jne.

3 Lapsuus

kuvaukset lapsen asemasta, hoidosta ja kasvatuksesta, vanhemmista, isovanhemmista jne.

Lapsen hoitokysymykset

kuvaukset lapsen hoitamisesta ja hoitajista kotona, lastenseimessä ja -tarhassa, lastenkodissa jne., huutolaislapset, punaorvot ja orvot, adoptiolapset, sotalapset jne.

Kasvatus

kuvaukset kasvatusmenetelmistä, palkitsemisesta, rankaisemisesta, sukupuolen mukaisista eroista kasvatuksessa, poliittisesta kasvatuksesta jne.

Koulunkäynti

kuvaukset koulun aloittamisesta ja koulunkäynnistä, suhtautumisesta koulunkäyntiin ja opettajaan ja koulutovereihin, opettajan suhtautuminen 'punaisten' ja työläisten lapsiin, 'valkoisten' ja herrojen lapsiin, rangaistusmenetelmistä; jälkistunnoista, koulujuhlista jne.

Leikit ja leikkikalut

kuvaukset leikeistä, leikitovereista, leikkipaikoista ja leikkikalusta, aikuisten suhtautuminen lasten leikkeihin, kesäleikit, talvileikit jne.

4 Nuoruus

kuvaukset nuoren asemasta ja kehittymisestä aikuisuuteen
Nuorisoryhmät ja ystäväpiiri

kuvaukset ystävistä ja ystäväpiiristä, seurustelusta ja vapaa-ajan vietosta, ihanteista jne.

Ristiriidat

ristiriidat vanhempien, ympäristön ja oman itsensä kanssa, puberteettivaihe

Rippikoulu ja ripillepääsy

rippikouluaika ja ripillepääsy, suhtautuminen uskontoon ja pappiin jne.

Asepalvelusaika

kuvaukset armeija-ajasta, suhtautumisesta armeijaan, armeijaan värväykset jne.

5 Aikuisuus

kuvaukset naisen ja miehen roolin omaksumisesta, käsitykset ihannenaisestä ja -miehestä, itsenäistymisestä ja irtautumisesta lapsuudenkodista ja vanhemmista jne.

Työelämään siirtyminen

kuvaukset työn aloittamisesta ja taloudellisesta riippumattomuudesta lapsuudenkotiin

Sukupuolten välinen seurustelu

kuvaukset ja käsitykset seksuaalisuudesta, esiaviollisista suhteista, homoseksuaalisuudesta, aviollisesta uskottomuudesta jne., kauneusihanteista jne.

Avoliitto

käsitykset ja kuvaukset vaimon/miehen valintaan vaikuttaneista seikoista, käsitykset avioliitosta jne.

Avoliitto

käsitykset avoliitosta ja liiton solmimisen perusteista, suhtautuminen avoliittoon jne.

Vihkiminen

parisuhteen solmimiseen liittyvät tavat, kirkollinen/siviilivihkiminen, juhlat, lahjat jne.

Naimattomuus

syyt naimattomuuteen, suhtautuminen naimattomuuteen jne.

Avioero

avio/avoeron syyt, suhtautuminen eronneeseen jne.

6 Terveystenhoito

kuvaukset ja käsitykset sairaista ja sairauksista, sairauksien alkuperästä, terveyden ylläpitämisestä jne.

Aikuisten ja lasten sairauden ja hoitomenettelyt

Mielenterveysongelmat

suhtautuminen mielenterveysongelmiin

Ammattisairaudet

kuvaukset työstä johtuvista vammoista ja sairauksista, korvaus- ja vastuukysymykset jne.

Terveydenhoitopalvelut

sairaalat, parantolat, apteekit jne., sairaanhoitomaksut,
kuvaukset terveydenhoitohenkilöstöstä
Eläinten sairaudet ja hoitomenettelyt

7 *Vanhuus*

kuvaukset ja käsitykset vanhuudesta, vanhuuteen mukautumisesta, pitkän iän 'ohjeista' ja käsityksistä jne., aineellisesta hyvinvoinnista, vanhuuden turvasta jne.

Työelämästä pois siirtyminen

kuvaukset eläkkeelle siirtymisestä, eläkepäivien kulusta, harrastuksista, ihmissuhteista jne.

Vanhainkoti ja vanhusten talot

suhtautuminen vanhainkotiin, sopeutuminen uuteen miljööseen, ystävyysuhteet, kontaktit ulkomaailmaan jne.

8 *Kuolema*

käsitykset kuolemasta, kuoleman jälkeisestä elämästä, kuolemanpelosta jne.

Kuolinsyy

työtapaturma, sairaus, itsemurha, vanhuus jne.

Kuolemaan liittyvät tavat

kuvaukset hautajaisten valmisteluista, hautajaisista, muistojuhlusta, suruajasta, perunkirjoituksesta, perinnönjaosta, hautausmaasta, kirkkoon kuulumattomien hautaamisesta jne.

Lesket ja orvot

kuvaukset leskien ja orpojen asemasta ja toimeentulosta jne.

2. *ELÄMÄNHISTORIAN UNIVERSAALIT*

kuvaukset *siirtymisestä*: syntymästä, koulun aloittamisesta, ansiotyön aloittamisesta, rippikoulusta, seurustelun aloittamisesta, avioliitosta, työpaikkojen vaihtamisesta, eläkkeelle jäämisestä, lapsiin liittyvistä merkkivaiheista (ks. ko. kohdat) ja *kriiseistä*: vanhempien sairauksista tai kuolemasta, omista vakavista sairauksista, puolison, lasten pitkäaikaisista sairauksista, avioerosta, sodasta jne. (ks. ko. kohdat)

1 *Konfliktit*

kuvaukset ristiriidoista perheessä, sukulaisten kanssa: perintöriidat jne., naapureiden kanssa, työelämässä jne.

2 *Toiveet ja utopiat*

kuvaukset henkilökohtaisista toiveista: materiaalisiin ja ulkoisiin elinehtoihin liittyvistä toiveista, ihmissuhteisiin ja itsensä toteuttamiseen liittyvistä toiveista/haaveista

3 *Aatteet*

yksilön suhde aatteeseen, yhteiskuntaan liittyvään toiveet ja utopiat, käsitykset paremmasta maailmasta ts. maailmankat-

somusta ja toimintaa määräävä ajatus, pyrkimys tai tavoite

3. YKSILÖ; PERHE JA SUKU

1 Kieli

murre, puhekieli, kaksikielisyys, kielestä johtuvat ristiriidat jne., ks. myös ammattikieli ja -sanasto

2 Lapsuudenkoti ja oma perhe

kuvaukset lapsuudenkodista ja vanhemmista, kodin ilmapiiristä, poliittisesta osallistumisesta, sisaruksista jne. oman kodin ja perheen perustamisesta, perheen ihmissuhteista, puolisoiden väliset suhteet, anoppi, appi, miniä, vävy -suhteet, lapsiin liittyvistä merkkivaiheista jne.

3 Toimeentulo

raha ja sen riittävyys, kuvaukset aineellisesta toimeentulosta, työttömyydestä perheessä tai lähiympäristössä, palkka-päivästä ja palkan riittävydestä, veloista jne., kuvaukset kodin hankinnoista esim. arvoesineiden, huonekalujen, kodinkoneiden yms. hankkimisesta, omaisuus, pakkohuuto-kaupat; kauppa ja keinottelu

4 Ruokatalous

kuvaukset ruoan hankkimisesta; ostamisesta, saamisesta maaseudulta, ruoan valmistamisesta ja säilytyksestä, ruokattumuksista, ruokailutavoista ja -välineistä jne.

5 Alkoholi ja muut nautintoaineet

kuvaukset alkoholinkäytöstä ja suhtautumisesta alkoholiin, tupakanpoltosta, teen ja kahvin jne. käytöstä

6 Vaatetus

vaatteiden valmistus ja ostaminen, arki- ja työvaatteet, pyhä- ja juhlavaatteet, jalkineet, muut henkilökohtaiset tavarat: korut, kello jne.

7 Kodinhoito ja hygienia

kuvaukset kodinhoidosta, siisteyskäsityksistä jne. Kotieläimet, puutarhanhoito, maanviljely

8 Ystävyys- ja sukulaisuussuhteet, kyläily

kuvaukset ja käsitykset ystävyys-suhteista ja kanssakäymisestä ystävien, naapureiden ja työtovereiden kanssa

Naapurit ja naapuriapu

kuvaukset naapureiden yhteistoiminnasta ja seurustelusta

Sukulaiset

kuvaukset sukulaisista, suvun vaikutusvallasta, yhteydenpidosta sukulaisten kanssa jne.

9 Vapaa-aika ja harrastukset

kuvaukset vapaa-ajasta tai sen puutteesta, harrastuksista jne.

Vapaa-aika kotona

kotitöiden jakaminen: esim. lasten hoito, ruoanlaitto, siivous, ostokset jne.

Kirjallisuus ja lehdet

kuvaukset aatteellisen ja poliittisen kirjallisuuden, kaunokirjallisuuden ja sanomalehtien lukuharrastuksesta, kirjallisuuden hankkimisesta: kotikirjaston kirjallisuus, kirjastossa käymisestä jne.

Teatteri ja musiikki

kuvaukset ja luonnehdinnat teatteriesityksistä, konserteista jne.

Elokuvat

kuvaukset ja luonnehdinnat elokuvien yleistymisestä ja esityksissä käymisestä jne.

Kuvataide

piirustusten ja maalausten harrastus, näyttelyissä käyminen jne.

Valokuvaus

valokuvauksen harrastaminen

Iltamat ja tanssit

kuvaukset työväentalojen ja seurantaloiden järjestämistä tilaisuuksista ja tansseista

Sirkus ja muut huvit

Pelit

korttipelit, uhkapelit, veikkaus, lotto, bingo jne.

Urheilu (ks. myös TUL ja SVUL)

eri urheilulajit

Retkeily, metsästys ja kalastus

ulkoilu, telttailu

Ravintola

kuvaukset ravintolailloista jne.

Tekniset harrastukset ja käsityöt

koneiden ja laitteiden rakentelu ja korjaaminen, puutyöt, remonttityöt ja kodin korjaustyöt, kutominen, virkkaaminen jne.

Muut harrastukset

postimerkkeily, vanhojen rahojen keräily jne.

10 Juhlat ja merkkipäivät

työväenliikkeen omat merkkipäivät, vuotuisjuhlat, perhejuhlat, kansalliset merkkipäivät

Vappu

vapun vietto ja merkitys

Punaisten muistopäivän juhla kansalaissodan uhrien muistoksi

Kansainvälinen naistenpäivä 8.3. ja voitonpäivä 9.5.

Muut työväenliikkeen merkkipäivät

esim. työväenliikkeen merkkihenkilöiden juhlapäivät

Joulu

joulun viettotavat; joulun valmistelu, lahjat, joulukuusen

hankkiminen, joulukirkossakäynti, joulusauna, jouluateria jne.

Uusivuosi
uudenvuoden viettotavat; tinanvalanta, taikausko jne.

Laskiainen
tavat

Pääsiäinen
tavat

Juhannus
tavat, taiat, juhannuskokon polttaminen jne.

Muut kirkolliset pyhät
esim. helluntai

Kastejuhla
tavat

Rippijuhla
tavat
vanhemmat ja nuoret, merkitys nuorille

Lakkiaisjuhla
tavat, merkitys

Hautajaiset
tavat

Häät
häiden viettotavat, lahjat ym.

Hääpäivät

Syntymä- ja nimipäivät
tavat, lahjat ym.

Muut perhe- ja sukujuhlat

Äitienpäivä
kuvaukset äitienpäivän vietosta kotona, äitienpäiväjuhlat koulussa, käsitykset äitienpäivästä jne.

Isänpäivä
kuvaukset isänpäivän vietosta ja juhlista

Itsenäisyyspäivä
itsenäisyyspäivän viettäminen

Muut kansalliset juhlapäivät
esim. Aleksis Kiven, Topeliuksen, Runebergin, Lönnroten, Snellmanin päivän viettäminen, Kalevalan päivän vietto jne.

11 Uskonto, kirkko, papisto

käsityksiä kirkosta ja uskonnosta, luonnehdintoja kirkon virkamiehistä esim. papista, kanttorista, suntiosta jne.

12 'Herrat' ja sivistyneistö

kuvaukset luokkavastakohtaisuuksien ilmenemisestä

13 Maalaiset ja tehtaalaiset/kaupunkilaiset

kuvaukset maalaisten ja tehtaalaisten/kaupunkilaisten välisistä suhteista paikkakuntalaiset >< ulkopaikkakuntalaiset

14 Kansalliset ja etniset vähemmistöt

kuvaukset ja käsitykset suomenruotsalaisista, mustalaisista,

saamelaisista; juutalaisista, ulkomaalaisista jne.

15 Virkavalta

kuvaukset virkavallan suhtautumisesta työläisiin, varsinkin poliittisesti aktiiveihin työläisiin, kuvaukset paikallisista viranomaisista esim. poliisista, nimismiehestä, vallesmannista, (kasakat, miliisi)

16 Isänmaallisuus

kuvaukset isänmaan merkityksestä yksilölle tai ryhmälle, käsitykset isänmaallisuudesta jne.

17 Sodan ja rauhan kysymykset

kuvaukset suhtautumisesta sotaan ja sotapropagandaan, rauhan merkitys tavalliselle kansalaiselle jne.

18 Luonto ja luonnonsuojelu

kuvaukset esim. tehtaan aiheuttamista ympäristöhaitoista

19 Alkoholismi ja muu päihteiden väärinkäyttö

kuvaukset alkoholin liikakäytöstä, viinan salakaupasta ja -välityksestä, huumeiden käytöstä, ympäristön suhtautumisesta jne.

20 Prostituutio

kuvaukset 'yleisistä' naisista, ilotaloista jne.

21 Muut sosiaaliset ongelmat

köyhyys, kerjuu, varattomien sairaiden hoito jne.

22 Traagiset tai epätavalliset tapahtumat

kuvaukset onnettomuuksista ja katastrofeista, murhista, varkauksista, tulipaloista, tulvista jne.

4. ASUMINEN JA ASUINYMPÄRISTÖ

kuvaukset ja käsitykset asumisen ja asuinympäristön viihtyvyydestä, muutoksista, huonoista ja hyvistä puolista jne.

1 Rakentaminen

yleistä rakennustekniikasta, suunnittelusta ja arkkitehtuurista, raaka-aineista, tontti- ja maakysymykset

Asuinrakennukset

erilaiset asuinrakennustyyppit ja asutokompleksit, tila ja käyttökelpoisuus

Ulkorakennukset

saunat, käymälät, liiterit, kellarit, varastot, tallit, ladot jne.

Työväentalot (ks. myös Työväenliike: Sivistystoiminta)

kuvaukset työväentalojen suunnittelusta ja rahoituksesta, rakentamisesta ja talkoista jne.

Muut julkiset rakennukset

seurantat, tehdasrakennukset, kirkot, liikerakennukset, koulut, sairaalat, posti, kirjasto, pankit, museot, rautatieasemat, linja-autoasemat, vankilat jne.

Kunnallistekniikka

sähköistäminen, lämmitys jne.

2 Asumisolot

kuvaukset asumisolista, sisustuksesta, asuntojen koosta ja asukkaiden määrästä, muuttaminen uuteen kotiin, 'tupaantuliaiset' jne.

Asuntopula

kuvaukset asuntojen puutteesta ja etsimisestä, asuntokeinot-
telusta, häättämisestä jne.

Työsuhteasuminen

kuvaukset työsuhteasumisesta työnantajan osoittamassa
asunnossa

Vuokra-asuminen

kuvaukset vuokra-asumisesta ja alivuokralaisasumisesta

Omistusasuminen

kuvaukset oman asunnon hankkimismahdollisuuksista, tont-
ti, lainansaanti ja rahoitusjärjestelyistä

Tilapäiset asunnot

esim. työn takia vaihtuvat tilapäisasunnot, siirtotyömaa-
asuminen, tukkikämpät jne.

Kesämökki

kuvaukset kesämökin hankkimisesta jne.

3 Muuttaminen

Maassamuutto

kuvaukset muuttamisesta paikkakunnalta toiselle, syyt
muuttamiseen jne.

Maastamuutto

kuvaukset siirtolaisuudesta, syyt, siirtolaisuus mm. Amerik-
kaan, Kanadaan, Australiaan, Ruotsiin, Venäjälle, Neuvosto-
liittoon jne.

Maanpakolaisuus

kuvaukset esim. poliittisista syistä maanpakolaisuuteen läh-
teneistä

4 Kulkuyhteydet

yleistä matkustamisesta ja liikenteestä, tavarankuljetuksesta
jne.

Matkustaminen (turismi)

kotimaa, ulkomaat

Kulkuvälineet

esim. jalan kulkeminen, polkupyörällä liikkuminen, hevos-
kyyti, autolla liikkuminen, vesillä liikkuminen jne.

Eri vuodenaajat

kulkuyhteydet eri vuodenaikoina

5 *Tiedonkulkku*

kuvaukset uutisten ja informaation leviämisestä

Lehdistö

lehdistö yleensä, myös maanalainen lehdistö

Puhelin ja lennätin

puhelimien yleistymisestä

Radio ja televisio

kuvaukset radion yleistymisestä, television yleistymisestä jne.

Postijärjestelmä

postinkuljetuksesta

Uudet sähköiset tiedotusvälineet

videoista, satelliiteista jne.

5. *ERI AMMATTIALOJEN TYÖ*

eri ammattialojen työn kuvaukset

1 *Maa- ja metsätaloustyö, kalastusala*

Maa-, metsä- ja puutarhatalouden johtotyö

esim. maan-, metsän- ja puutarhanviljelijät, maataloustyön johto, metsätaloustyön johto, puutarhатыön johto, kotieläinten kasvattajat, turkiseläinten kasvattajat, poronmistajat

Maatalous- ja puutarhатыö, eläintenhoito

esim. maanviljelystyöntekijät, puutarha- ja puistotyöntekijät, kotieläinten hoitajat, turkiseläinten hoitajat, poronhoitajat

Riistanhoito ja metsästys

riistanhoitajat ja metsästäjät

Kalastus

kalastajat, kalanviljelijät

Metsätyö

metsä- ja uittotyöntekijät

2 *Kaivos- ja louhintatyö*

Kaivos- ja louhintatyö

kaivosmiehet, panostajat ym.

Syväkairaustyö

iskuporaajat ja syväkairaajat

Rikastustyö

rikastusmiehet

Muu kaivos- ja louhintatyö

muut kaivos- ja louhintatyöntekijät

3 *Teollinen työ, koneenhoito ym.*

Tekstiilityö

esim. langan valmistuksen esityöt, kehrääjät ym., kutojat, laitosmiehet (tekstiilityö) ja koneenasettajat, neulojat ja neuletyöntekijät, viimeistämön ja värjäämön työntekijät,

- valmisteiden tarkistajat, kankaan tarkastajat
- Leikkaus-, ompelu- ja verhoilutyö ym.**
 esim. vaatturit, pukuompelijat (ateljeeompelijat), turkkurit, modistit ja hatuntekijät, verhoilijat, mallinsuunnittelijat (mallimestarit), valmisvaateteollisuuden ompelijat ym. (myös nahkavaatteiden ja hansikkaiden)
- Jalkine- ja nahkatyö**
 esim. jalkinemestarit ja suutarit, jalkineiden leikkaajat ym., jalkineneulojat, pinkojat, pohjaajat ym., muut jalkinetyöntekijät, satulasepät, nahanompelijat ym.
- Rautatehdas-, metallitehdas-, takomo- ja valimotyö**
 esim. sulatto- ja sulatusuunityöntekijät, kuumementajat, karvaisijat, hehkuttajat ym., kuumavalssaat, kylmävalssaat, sepät, valimotyöntekijät, langanvetäjät, putkenvetäjät
- Hienomekaaninen työ**
 esim. hienomekaanikot, kellosepät, optikot, hammasteknikot, kulta- ja hopeasepät ym., kaivertajat
- Konepaja- ja rakennusmetallityö**
 esim. koneenasettajat, koneistajat ja työkaluntekijät, koneenasentajat ym., koneen- ja moottorinkorjaajat, ohutlevysepät (peltisepät), putkityöntekijät, hitsaajat ja kaasuleikkaajat (polttaajat), paksulevysepät ja muotorautatyöntekijät, metalloijat
- Sähkötyö**
 esim. sähköasentajat (sisäjohtojen asennus), sähkökoneenhoitajat, sähkökoneenasentajat (vahvavirta), telekorjaajat ja -asentajat (ei puhelin), puhelinasentajat ja -korjaajat, linjatyöntekijät, sähkö- ja teleteknillisten tuotteiden kokoojat
- Puutyö**
 esim. pyöreän puutavaran käsittelijät, puutavaratyöntekijät, vaneri- ja kuitulevytyöntekijät, rakennuspuutyöntekijät, veneenrakentajat, vaununkoripusepät, penkkipuusepät, huonekalu- ja sisustuspuusepät ym., konepuusepät ym., puupinnankäsittelijät, muut puutyön ammatit
- Maalaus- ja lakkaustyö**
 esim. maalari, lakkaajat
- Rakennusalan muut työt**
 esim. muurarit, rapparit ja laattatyöntekijät, rakennuselementtien, rakennuskivien asettajat ym., betoniraudoittajat, sementti- ja betonityöntekijät, asfalttityöntekijät, eristäjät, lasinasettajat, aputyömiehet talonrakennustyöt, aputyömiehet muissa rakennustöissä
- Graafinen työ**
 esim. latojat, ym., painajat, jäljennöstyöntekijät, kirjansitomotyöntekijät
- Lasi-, keraaminen- ja tiilityö**
 esim. lasihyttityöntekijät, muovaajat (keraamiset tuotteet), uuninhoitajat (lasi- ja keraamiset valmisteet), koristelijat, lasittajat (lasi- ja keraamiset tuotteet), massanvalmistajat ja sekoittajat (lasi, keramiikka, tiili)
- Elintarviketyö**

esim. myllytyöntekijät, leipurit ja kondiittorit, suklaa- ja makeistyyöntekijät, panimo-, virvoitusjuoma- ja polttimotyöntekijät ym., säilyketyöntekijät, teurastajat ja lihavalmistetyöntekijät, meijerityöntekijät, einestyöntekijät, sokerinvalmistustyyöntekijät

Kemianprosessityö, massa-, paperi- ja kartonkityö
tislajaat, keittäjät ja uuninhoitajat (kemianprosessityö), murskaajat, myllyn- ja kalanterinhoitajat (kemianprosessityö), puuhiomotyöntekijät, selluloosatyöntekijät, paperi- ja kartonkityöntekijät

Tupakkateollisuusyö
tupakan esivalmistelijat, sikarintekijät, savukkeentekijät

Muu teollinen työ
kori- ja harjatyöntekijät, kumituotetyöntekijät, muovituotetyöntekijät, nahkatyöntekijät ja nahanmuokkaajat, valokuvaamolaboratoriotyöntekijät, valokopistit, soittimentekijät ym., kivenhakkaajat, paperijalostusalan vaihtetyöntekijät, betonimyllyrit ja betonituotetyöntekijät

Pakkaus- ja paketoimistyö
pakkaajat ja paketoijat

Työkoneiden ja kiinteiden moottorien käyttö ja hoito
nosturin kuljettajat ym., trukinkuljettajat, siirtolaitteen hoitajat, rakennuskoneiden kuljettajat ym., kiinteiden koneiden ja moottorien käyttäjät (ei laivassa), rasvaajat, laitoshmiehet (ei tekstiiliteollisuuden) ja takiloijat

Ahtaus-, kuormaus- ja varastotyö
ahtaustyöntekijät, muut kuormaus- ja purkaustyöntekijät, varastotyöntekijät, muut ryhmän 78 ammatit

Aputyöntekijät
aputyöntekijät

4 Kuljetus- ja liikennetyö

Meripäällystöyö
aluksen päälliköt ja perämiehet, luotsit, konepäällystö

Kansi- ja konemiehistö
kansimiehistö, konemiehistö

Lentotyö
lentokoneenohjaajat, lentomekaanikot ym.

Veturin- ja moottorivaununkuljetustyö
veturin- ja moottorivaununkuljettajat, -lämmittäjät

Tieliikennetyö
moottoriajoneuvon- ja raitiovaununkuljettajat, ajurit, tavaralähetit ym.

Liikennepalvelutyö
juna- ja asemamiehistö (liikenneosasto), lentoliikennevirkailijat, tie- ja raitiotieliikenteen palveluhenkilöstö

Liikenteen johto
satamaliikenteen johto, ilmaliikenteen johto, rautatieliikenteen johto, tieliikenteen johto

Posti-, lennätin-, puhelin- ja radioliikenne
posti- ja teleliikennevirkamiehet, puhelunvälittäjät (kauko-

ja paikallisliikenne), puhelinvaihteen hoitajat (konttori), sähköttäjät, radiosähköttäjät ym.

Posti- ja lähettityö

postinkantajat, toimistovahtimestarit ja -lähetit yms.

Muu kuljetus- ja liikennetyö

majakanvartijat, kanavan- ja satamanvartijat, lossinkuljettajat ym.

5 Palvelutyö

Vartiointi- ja suojelutehtävät

esim. palomiehet, poliisit, tullivartijat, vanginvartijat, muut vartijat (siviilitehtävät)

Koti- ja suurtaloustyöt, portieerintyö ym.

esim. suurkeittiöiden esimiehet, kokit, keittäjät ja kylmäköt, keittiöapulaiset, kotitaloudenhoitajat (kotiapulaiset) ja lastenhoitajat (kodeissa), kodinhoitajat, kotiaivustajat, hotellien portieerit, purserit, liikenne-emännät, matkanjohtajat ja matkaoppaat, hotellien ja ravintoloiden emännät

Tarjoilutyö

hovimestarit, tarjoilijat, kahviloiden ja baarien yms. tarjoilijat

Kiinteistönhoito- ja siivoustyö

kiinteistötyöntekijät, siivoojat, nuohoojat

Hygieniä ja kauneudenhoito

parturit ja kampaajat, kauneudenhoitajat (kosmetologit), jalkojenhoitajat (pedikyrstit), kylvettäjät ym.

Pesu- ja silitystyö

pesijät, silittäjät

Urheilu

urheiluohjaajat, ravivalmentajat, kilparatsastajat ym.

Hautauspalvelu

hautausoimistonhoitajat ym.

Muu palvelutyö

hotellien vahtimestarit (ei portieerit), muut palvelutehtävät

6 Hallinnollinen, tilinpidollinen ja konttoriteknillinen työ

Yhteiskunnallis-hallinnollinen työ

julkisen hallinnon johtavat ja ylemmät virkamiehet

Liikelyritysten ja järjestöjen hallinnollinen työ

liikelyritysten johtajat (toimitusjohtajat yms.), teknilliset johtohenkilöt, kaupalliset johtohenkilöt, hallinnollisen selvitystyön ja laskentatoimen johtohenkilöt, kaupallisten, ammatillisten ja aatteellisten järjestöjen johtohenkilöt

Kirjanpito- ja kassanhoitotyö

kirjanpitäjät, taloudenhoitajat, konttorien kassanhoitajat, pankkien ja postien kassanhoitajat, myymälöiden ja ravintoloiden kassanhoitajat

Pikakirjoitus- ja konekirjoitustyö

yksityissihteerit, kirjeenvaihtajat, pikakirjoittajat, konekirjoittajat

Muu konttorityö

konekirjanpitäjät, tietojenkäsittelykoneiden operaattorit, reikäkortin-, reikänauhanlävistäjät, magneettinauhankirjoittajat, laskuapulaiset, monistajat yms., yleiskonttoristit, pankkivirkailijat, vakuutusvirkailijat, sairaus- ym. sosiaali-vakuutusvirkailijat, matkatoimistovirkailijat, huolitsijat, laivanselvittäjät, isännöitsijät, varastonhoitajat, tarjousten-laskijat, tilausten käsittelijät, muut konttorityön ammatit

7 Kaupallinen työ

Tukku- ja vähittäiskaupan yrittäjät

tukkukauppiaat, vähittäiskauppiaat

Kiinteistöjen, palvelusten ja arvopapereiden myynti

vakuutushankkijat, kiinteistöjen ja arvopapereiden välittäjät, mainosmiehet

Tukkumyynti asiakkaiden luona sekä agentuurityö

myyntimiehet, tukkumyyntiagentit

Muu kaupallinen työ

esim. ostajat, konttorimyyjät, myymälähenkilöstö, kiertävät myyjät, huoltoaseman myyjät, muu myyntihenkilöstö

8 Teknillinen, luonnontieteellinen, yhteiskuntatieteellinen, humanistinen ja taiteellinen työ

Tekniikan alaan kuuluva työ

esim. arkkitehdit, rakennusinsinöörit, sähkövoimatekniikan insinöörit, teletekniikan insinöörit, koneinsinöörit, kemiallis-tekniillisen alan insinöörit, kaivostekniikan ja metallurgian insinöörit, muiden teknillisten alojen insinöörit, mittaus-insinöörit, rakennusteknikot, sähkövoimatekniikan tekni-
kot, teletekniikan tekni-
kot, puhelinalueen päällikkö, kone-
teknikot, LVI-tekni-
kko, kemiallis-tekniillisen alan tekni-
kot, kaivostekniikan ja metallurgian tekni-
kot, muiden tekni-
llisten alojen tekni-
kot, mittaus-
teknikot ja kartoittajat, piir-
tusapulaiset, mittausapulaiset, laborantit, laboratorioapulai-
set

Kemian, fysiikan ja biologian alaan kuuluva työ

esim. kemistit, fyysikot, geologit, meteorologit, hydrologit, muut kemian ja fysiikan alan ammatit, eläinlääkärit, biolo-
git, maatalous- ja puutarha-alan sekä kalastusalan tutkimus
ja neuvonta, metsätaloustutkimus ja -neuvonta

Lääketieteellinen ja sairaanhoitotyö

esim. lääkärit, hammaslääkärit, sairaanhoitajat, vastaanotto-
apulaiset, kättilöt, mielisairaanhoitajat, apuhoitajat, tekni-
lliset sairaanhoitoapulaiset, laitostenlastenhoitajat

Muu terveyden- ja sairaanhoitotyö

esim. farmaseutit, proviisorit ja apteekkarit, lääkintävoimis-
telijat, toimintaterapeutit, terveystarkastajat, hierojat ym.,
apteekissa toimivat teknilliset apulaiset

Opetusalaan kuuluva työ

esim. yliopistojen ja korkeakoulujen opettajat, aineopetta-
jat, luokkaopettajat, harjoitusaineiden opettajat, ammatti-
aineiden, ammatin- ja työnopettajat, esikoulunopettajat,

- (lastentarhanopettajat), koulutuspäälliköt ym.
- Uskonnon alaan kuuluva työ
 esim. papit ja saarnaajat, uskonnollis-sosiaalisen työn tekijät
- Lainopillinen työ
 esim. tuomioistuinten lakimiehet, syyttäjät ja ylemmät poliisivirkamiehet, asianajajat (lainopillisen tutkinnon suorittaneet), lainopilliset asiamiehet
- Taide ja kirjallinen toiminta
 esim. kuvaamataiteilijat, mainospiirtäjät, somistajat, tekstaa-
 jat, kirjailijat, sanomalehden toimittajat, kustannustoimittajat, mainostoimittajat, muotoilijat, näyttämötaiteilijat, laulajat, muusikot, radio-, TV- ja elokuvatuottajat, ohjelmatoimittajat, valokuvaajat ja kameramiehet
- Muut ryhmään kuuluvat ammatit
 esim. tilintarkastajat, sosiaalityöntekijät, kirjaston- ja arkistonhoitajat, museovirkamiehet, yhteiskunnallisen tutkimus- ja suunnittelutyön tekijät, systeemisuunnittelijat, ohjelmoijat, psykologit, henkilökunta- ja suhdetoimintamiehet

9 *Muualla luokittelematon työ ja työvoima*

Sotilastyö

upseerit ja virka-asemaltaan heihin rinnastettavat, aliupseerit ja virka-asemaltaan heihin rinnastettavat, värvätyt sotilashenkilöt (miehistöön kuuluvat)

Poliittiset yhteisöt

poliittisten nuorisojärjestöjen, puolueiden jne. työntekijät

Ammatissa toimimattomat

esim. kotiäidin/-isän työ

6. *TYÖ JA TYÖYMPÄRISTÖ*

1 *Työ*

työhön liittyvät kuvaukset

Työelämään sijoittuminen

kuvaukset ensimmäisistä työkokemuksista, työn periytymisestä sukupolvelta toiselle, työn haku ja työn välityksestä, työhön otosta jne.

Työpaikan ja alan vaihdokset

kuvaukset työpaikan ja -alan vaihdoksista, syyt vaihdoksiin jne.

Työn oppiminen ja ammattikoulutus

kuvaukset oppipoikanaolosta, ammattikoulutuksesta, työuran kehittämisestä jne.

Työprosessi

kuvaukset ja selostukset työn kulusta, työvälineistä ja -menetelmistä, työkoneista ja työn koneellistamisesta, eri vuodenaikojen työprosesseista jne.

Työn rationalisointi

kuvaukset työn automatisoinnista ja sen vaikutuksista jne.

Ammattikieli ja -sanasto

2 Työyhteisö

- työyhteisöön liittyvät kuvaukset
- Työntekijäryhmien väliset suhteet
 - kuvaukset työläisten ja toimihenkilöiden välisistä suhteista, ammattitaitoisten ja ammattitaidottomien työläisten suhteista jne.
- Esimies-alainen -suhde
 - kuvaukset työpaikan hierarkioista: työntekijät ja työnjohtajat, työntekijät ja luottamusmiehet jne.
- Työntekijöiden väliset suhteet
 - kuvaukset suomen- ja ruotsinkielisten työntekijöiden suhteista, ulkomaalaisista työtovereista, tilapäisistä työtovereista, nuorten ja vanhojen työtovereiden suhteista jne.
- Sukupuolen mukainen työnjako ja -suhteet
 - kuvaukset nais- ja miestyötovereiden välisistä suhteista naisvaltaisilla työaloilla, miesvaltaisilla työaloilla, työnjaosta, etenemisestä uralla jne.
- Työ- ja perheroolien yhteensovittaminen
 - kuvaukset työnjaosta perheen sisällä
- Persoonalliset työntekijät
 - hyvät ammattimiehet, sukkelasanaiset työtoverit jne.

3 Työolot

- työoloihin liittyvät kuvaukset
- Työympäristö
 - kuvaukset fyysisestä työympäristöstä, työmaasta, pysyvästä, siirtyvästä työympäristöstä jne., kotona suoritettava työ, työ ulkomailla jne.
- Työkuri
 - kuvaukset työn ohjeellisuudesta: kellokortit jne., työn itenäisyydestä jne.
- Työturvallisuus
 - kuvaukset työsuojelusta, työympäristön terveydellisistä haitoista: tärinästä, melusta, vaarallisista aineista, säteilyvaaroista, kylmyydestä jne., työtapaturmista jne., työpuku ja varusteet
- Työterveydenhoito
 - kuvaukset työpaikkaterveydenhoidosta, terveystarkastuksista, työperäisten sairauksien ennaltaehkäisystä jne.
- Sosiaalitilat
 - kuvaukset työpaikkaruokailutiloista, peseytymistiloista jne.

4 Työaika

- työaikaan liittyvät kuvaukset
- Työpäivän kesto
 - kuvaukset työpäivän kulusta ja pituudesta
- Tauot
 - kuvaukset kahvi- ja ruokatauoista, pilanteko jne.
- Työmatkat

kuvaukset työmatkasta, kulkuneuvoista jne.

Vuoro- ja yötyö

Pyhätyö

Ylityöt

Poissaolot

kuvaukset poissaoloista työpaikalta, sairastumisesta, myöhästymisestä, pinnaamisesta jne.

Työmaajuopottelu

kuvaukset työmaajuopottelusta ja sen seurauksista, suhtautumisesta työmaajuopottelijoihin jne.

5 Lomat

kuvaukset lomien viettotavasta jne.

Vuosilomat

kesälomat ja talvilomat

Sairaslomat

kuvaukset työnantajan suhtautumisesta sairastumisiin, palkan maksamisesta sairausajalta, sairaan lapsen hoitaminen jne.

Opintoloma ja virkavapaus

Äitiys- ja isyysloma

kuvaukset äitiyslomasta tai sen puutteesta, isyysloman yleistyminen, työnantajan suhtautuminen jne.

6 Palkkaus

palkkaan liittyvät yleiskuvaukset, palkkavähennykset ja pidätykset, ylennykset ja palkankorotukset, sairausajan palkkaus jne.

Palkanmaksutapa

kuvaukset palkan maksamisesta, tilipussi, ”förskottit”, pankkitilien yleistyminen, palkanmaksun ajoitus jne.

Urakkapalkka

Luontaisedut

halpakorkoinen laina, asunto jne.

Tuotantopalkkiot ja työntekijöiden palkitseminen

7 Työtaistelut

kuvaukset työtaistelumenetelmistä

Lakot ja työnseisaukset

Opintopiirit ja keskustelut ideologisista kysymyksistä

ammattiyhdistysliikkeen ulkopuolella tapahtuneen toiminnan kuvaukset

8 Työnantajat

työnantajiin liittyvät kuvaukset

Työnantajan ja työntekijöiden väliset suhteet

työnantajan suhtautuminen työntekijöihinsä, suhtautuminen poliittisesti aktiiveihin työläisiin ja ammattiyhdistysliikkeeseen; suhtautuminen lakkoihin ja muihin työtaistelumenetelmiin, irtisanomiset, painostus ja työmaaterrori, rikureiden värvääminen jne.

Työnantajan tarjoamat sosiaali- ja vapaa-ajan palvelut
sosiaalipalvelut: esim. eläke-, sairaus- yms. kassat ja rahastot,
terveydenhoito jne., lastentarhat, vanhainkodit jne., vapaa-
ajan palvelut: esim. soitto-, laulu- ja voimisteluharrastukset

Työnantajien järjestäytyminen

Suomen Yleisen Työnantajaliiton perustaminen 1907
(–1940), STK 1940

Persoonalliset johtajat ja omistajat

9 Työllisyys

kuvaukset työmarkkinoista ja työvoimatilasta, työttömyy-
den ehkäisemisestä jne.

10 Työttömyys

kuvaukset työttömyydestä, taloudellisista ja psyykkisistä
vaikutuksista, työttömyystöistä, työttömyysavustuksista,
solidaarisuudesta työttömiä kohtaan jne.

7. TYÖVÄENLIIKE

työväenliikkeeseen liittyvät kuvaukset

1 Poliittinen työväenliike

Työväen puolueet

kuvaukset toiminnasta puolueessa, jäsenten hankkiminen
puolueeseen, mielipide-erot puolueessa jne.

Suomen työväenliike ja Sosialidemokraattinen Puolue (SDP)
vuoteen 1918

puolueen perustaminen, Forssan puoluekokous jne.

SDP vuodesta 1918–1930

toiminta, mielipide-erot jne.

SDP 1940-luvulla

toiminta jne.

SDP 1950-luvulla

mm. sosialidemokraattisen liikkeen hajoaminen 1950-luvulla,
toiminta jne.

SDP 1960-luvulla

mm. eheyttämisneuvottelut

SDP 1970–80-luvuilla

Suomen Ruotsalainen Työväenliitto

toiminta

Kristillinen Sosialidemokraattinen Liitto

toiminta

Sosialistinen Yhtenäisyyspuolue (SYP)

toiminta

Työväen ja pienviljelijäin sosialidemokraattinen Liitto (TPSL)

kuvaukset toiminnasta 1953–73

Kansainvälinen sosialidemokraattinen liike

mm. Sosialistiset internationaalit

Sosialidemokraattiset varhaisnuoriso- ja nuorisojärjestöt

Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto (SNK)
 Nuoret Kotkat
 toiminta ja tavoite
 Sosialidemokraattiset naisjärjestöt
 toiminta ja tavoite
 Sosialidemokraattinen Naisliitto
 Sos.dem. Naisten Keskusliitto
 Sosialidemokraattiset opiskelijajärjestöt
 Sosialidemokraattisen Opiskelijanuorison Keskusliitto (SONK)
 toiminta, jäsenhankinta jne.
 Muu toiminta
*Suomen Kommunistisen Puolueen (SKP) perustaminen ja maan-
 alainen kausi 1918–1945*
 kuvaukset maanalaisesta toiminnasta, kuulusteluista ja pidä-
 tyksistä, poliittisesta koulutuksesta, vallankaappausuhut
 jne.
 kuvaukset Neuvostoliitosta, olot Neuvostoliitossa esim.
 Stalinin aikana jne.
 SKP sodan jälkeen ja 1950-luvulla
 toiminta, mielipide-erot
 SKP 1960-luvulla
 mm. Tiedonantajyhdistyksen organisoituminen
 SKP 1970–80-luvuilla
 toiminta, mielipide-erot
 Suomen Sosialistinen Työväenpuolue (SSTP)
 kuvaukset toiminnasta 1920–23
 Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (SKDL)
 kuvaukset perustamisvaiheista alkaen (1944)
 Kansainvälinen kommunistinen liike
 mm. kommunistiset ja kommunistijohtoiset internationaalit,
 esim. osallistuminen Espanjan sisällissotaan 1936 jne.
 Kansandemokraattiset varhaisnuoriso- ja nuorisojärjestöt
 toiminta
 Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto (SDNL)
 Suomen Demokratian Pioneerien Liitto (SDPL)
 Kansandemokraattiset naisjärjestöt
 toiminta
 Suomen Naisten Demokraattinen Liitto (SNDL)
 Kommunistiset ja kansandemokraattiset opiskelijajärjestöt
 kuvaukset Akateemisen Sosialistiseurain toiminnasta, jäsen-
 hankinnasta jne.
 Sosialistinen Opiskelijaliitto (SOL)
 toiminta, jäsenhankinta jne.
 Muu toiminta

2 Ammatillinen työväenliike

 kuvaukset työntekijöiden keskusjärjestöjen ja paikallisten
 osastojen toiminnasta työmarkkina-, talous- ja sosiaalipoliit-
 tisissa kysymyksissä jne.
 Suomen ammattijärjestön perustaminen ja SAK:n vaiheet
 SAK:n jäsenliitot

SAK:n jäsenliittojen toiminnasta
 Ammattiosastot ja työhuonekunnat
 kuvaukset ammattiosaston perustamisesta työpaikalle, sen
 toiminnasta työpaikalla
 Lakko- ja työttömyysavustukset
 Eläkejärjestelmä ja sairauskassat
 Koulutus- ja opintotoiminta
 Loma- ja virkistyspalvelut
 esim. vapaa-ajanvietto: urheilu, nuoriso- ja naisjaostot
 TVK Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen Keskusliitto
 jäsenliittojen toiminnasta
 STTK Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitto
 jäsenliittojen toiminnasta
 Akava Suomen akateemisten järjestöjen keskuselin, ent. akateeminen yhteistyövaltuuskunta
 jäsenliittojen toiminnasta

3 *Osuustoimintaliike ja muu yritystoiminta*

Osuuskauppaliike, kulutusosuuskunnat, osuusliikkeet
 kuvaukset osuustoiminnan vaiheista, osuuskassoista, säästökassoista jne., Kulutusosuuskuntien Keskusliitto per. 1916, Suomen Osuustukkukauppa per. 1917, hautausapurenkaat
 Asuntotuotanto
 kuvaukset rakennusosuuskuntatoiminnasta jne., Valtakunnallinen Vuokratalo-osuuskunta (VVO) per. 1969
 Pankkitoiminta
 kuvaukset työväen rahalaitosten toiminnasta, Suomen Työväen Säästöpankki, Osuuspankki Yhteistuki, Peruspankki Oy, Turun Työväen Säästöpankki
 Vakuutuslaitokset
 Kansa-yhtiöt, Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva
 Muut yritykset
 esim. arpajaistoiminta

4 *Työväen sivistystyö*

yleistä työväen sivistystyöstä

5 *Työväentalot*

kuvaukset rakentamis- ja kunnossapitokysymyksistä, talojen polttamisista ja erilaisista ilkeistä ilkönteoista; työväentalokuvaukset, elämästä työväentalokokonaisuudessa jne.
 Näyttämötoiminta
 kuvaukset näytelmistä, kuvaelmista, lausuntatilaisuuksista, työväennäytännöstä, puhekuoroista, Työväen Näyttämöiden Liitosta per. 1920 (1917)
 Musiikkitoiminta
 kuvaukset orkestereista, kuoroista, ohjelmaryhmistä jne., Suomen Työväen Musiikkiliitosta per. 1920
 Kansan Sivistystyön Liitto (KSL)
 Työväen Sivistysliitto (TSL)
 Edistysellinen kulttuuritoiminta

Tulenkantajain seura, Kiila
lehdet: Tulenkantajat, Kirjallisuuslehti, Kiilan albumi,
Nykypäivä

Kustannustoiminta

kuvaukset kustannustoiminnasta, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Kansankulttuuri Oy

Sosialidemokraattiset lehdet ja kirjapainot

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto per. 1920

Kansandemokraattiset ja kommunistiset lehdet ja kirjapainot

Työväenliikkeen opistot

Työväen Akatemia per. 1924, Väinö Voionmaan Opisto, Ammattiyhdistysopisto, Pohjolan Opisto, Sirola-opisto, Helsingin Yhteiskunnallinen Opisto

6 Työväen urheilutoiminta

Urheilutoiminta ennen keskusliittoaikaa
urheilun merkityksestä

Työväen Urheiluliitto (TUL), per. 1919

toiminnasta TUL:ssa, suhtautuminen SVUL:iin

Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto (TUK), per. 1959

Työväen Kuntoliitto (TKL)

Työväen Retkeilyliitto (TRL)

7 Työväen raittiusliike

toiminnasta raittiusliikkeessä, suhtautuminen alkoholipoliitikkaan jne.

Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto (SDR)
toiminnasta

Kansan Raittiusliitto (KRL)
toiminnasta

8 Muut työväenliikkeen järjestöt

toiminnasta

työväen retkeilyjärjestöt, työväen lomajärjestöt, työväen postimerkkeilijät jne.

Muut työväenliikkeen nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöt

Suomen Sosialistinen Nuorisoliitto (SSN)

Varhaisnuorisoliitto Haukat

8. MUUT JÄRJESTÖT JA LAITOKSET

kuvaukset työväenliikkeen ulkopuolisten järjestöjen ja laitosten toiminnasta jne.

1 Puolueet

kuvaukset puolueiden toiminnasta, vanhemmat puolueet: suomalainen puolue (ns. vanhasuomalaiset), nuorsuomalaiset jne.

Kansallinen Kokoomus (KOK)

Liberaalinen Kansanpuolue

Perustuslaillinen Kansanpuolue
Ruotsalainen kansanpuolue (RKP)
Suomen Kansan Yhtenäisyyden Puolue (SKYP)
Suomen Kristillinen Liitto
Suomen Maaseudun Puolue (SMP)
Muut

2 Nuoriso- ja varhaisnuorisotoiminta

Nuorisoseuraliike

nuorisoseuraliike 1880-luvulta, Suomen Nuorison Liitto per.
1897, kuvaukset seurantalojen toiminnasta

Partiolaiset

3 Sivistystoiminta

Sivistystoiminta

Kansanvalistusseura 1874

Sanomalehtien Tietotoimisto 1912 ja Suomen Tietotoimisto 1915

Kansanopistot ja kansankorkeakoulut

Työväenopistot

4 Urheilutoiminta

Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto per. 1900 (SVUL)

5 Raittiustoiminta

Raittiuden Ystävät per. 1883

6 Osuuskauppatoiminta

7 Vakuutustoiminta

vapaapalokunnat jne.

8 Rahalaitostoiminta

pankkien ja muiden rahalaitosten toiminnasta

9 Yhden asian liikkeet

esim. Sadankomitea (pasifismi), Yhdistys 9 (sukupuoli-
roolit), Marraskuun liike (poikkeavat ryhmät) jne.

**9. YHTEISKUNNALLISET JA POLIITTISET KYSYMYKSET
JA TOIMINNOT**

1 Työväenkysymys ennen vuotta 1918

Tilattoman väestön kysymys

maatyöläiset (ei torpparit)

Torpparikysymys

Työväenkysymys kaupungissa

Asevelvollisuuslakot

2 Suurlakosta 1905 yksikamariseen eduskuntaan

Äänioikeuskysymys

Järjestyskaarti
Viaporin kapina

- 3 ***Ensimmäinen maailmansota 1914–1916***
Taloudelliset olot, työllisyys ja elintarvikekysymys
Patterityöt
Jääkäriliikkeen varhaisvaiheet
- 4 ***Maaliskuun 1917 vallankumouksesta kansalaissotaan 1918***
Elintarvikekysymys
Lakot ja mielenosoitukset (ei marraskuun suurlakkoa)
Kiista korkeimmasta vallasta
 valtakysymys, itsenäiseksi julistautuminen, tunnustusten
 saanti
Suojeluskunnat
Punakaartit
Marraskuun suurlakko
- 5 ***Kansalaissota***
Elintarvikeolot
Kansanvaltuuskunta
Punakaartit ja ns. punainen terrori
Taistelutoimet
Valkokaartit ja ns. valkoinen terrori
Suhtautuminen venäläisiin ja saksalaisiin
- 6 ***Valkoinen valta***
Teloitukset ilman oikeudenkäyntiä
Valtiorikosoikeudet
Vankileirit
Punaleskien ja -orpojen asema
Vankilasta palanneiden asema
Suojeluskunnat ja Lotta Svärd -järjestö
- 7 ***Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1920-luvulla***
Olot maaseudulla
Olot kaupungissa
Järjestöjen lakkauttamiset
 1920-l. kielitaistelu (kielilaki 1923 Helsingin yliopistoon
 opetus suomen ja ruotsin kielellä), AKS ja suur-Suomi
 -ihanne jne.
- 8 ***Lapuanliikkeen ja talouspulan aika***
Lapuanliike
Kyyditykset
Tuhopoltot ja muu väkivaltaisuus
Ns. kommunistilait ja järjestöjen lakkauttamiset
Poliittiset kuulustelut ja vangitsemiset
Poliittisen vangin elämä vankilassa
- 9 ***Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1930-luvulla***

Olot maaseudulla
Olot kaupungissa
IKL per. 1932, Mäntsälän kapina 1932

10 Kieltolaki 1919–1932

kuvaukset kieltolain ajoista, lain rikkominen: alkoholin salakuljetus, takavarikoinnit, kansalaismielipide ja puolueet, kansanäänestys jne.

11 Toinen maailmansota 1939–1945

Talvisodan tausta

Talvisodan 1939–40 sotatapahtumat

kuvaukset rintamallaolosta ym. taistelutoiminnasta jne.

Talvisodan henkinen ilmapiiri

esim. tammikuun kihlauksen vaikutus työmarkkinasuhteisiin jne.

Välirauhanajan (1940–41) ilmapiiri

kuvaukset sodan pelosta, huhuista, suhtautumisesta saksalaisiin jne.

Välirauhanajan siirtoväkikysymys

Suomi–Neuvostoliitto-Seura (SNS) 1

perustaminen, toiminta ja lakkauttaminen

Jatkosodan (1941–44) tausta ja syttyminen

Jatkosodan sotatapahtumat

kuvaukset rintamallaolosta, mielialoista, sotatapahtumista, rintamakarkuruus jne.

Saksalaiset joukot Suomessa

Jatkosodan kotirintama

yhteys rintamalla oleviin, rajoitukset jne.

Rauhanoppositio ja muu sodanvastainen poliittinen toiminta

Muu sodanvastainen liike

kuvaukset metsäkaartilaisena olleista, etsinnöistä, rangais-
tuksista jne.

Lapin sota 1944–45

Maailmansodan aikainen säännöstelytalous ja siihen liittyvät
ilmiöt

kuvaukset jakelu- ja hintasäännöstelystä, korttianniskelusta,
mustasta pörssistä jne.

Talkoot ja muu kansalaisten yhteistoiminta sodan aikana

Suomen aseveliliitto

(talvisodan yksimielisyyttä symboloiva järjestö, kirkon tuki)

12 Sodan jälkeinen 1940-luku

Siirtyminen rauhaan 1944–45

kuvaukset tiedosta, että rauha on solmittu ja sen vaikutuk-
sesta ihmisiin, suhtautuminen Neuvostoliittoon

Siirtoväkikysymys

suhtautuminen siirtolaisiin, siirtolaisten asema, sopeutumi-
nen, evakkonaolosta jne.

Sotasyyllisyyskysymys

sotarikollisuus, aseatköt yms.

Suomi–Neuvostoliitto-Seura (SNS) 2
uudelleen perustaminen, toiminta
Valtiollinen poliisi (VALPO)
valtiollisen poliisin toiminta 1940-luvulla
Ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus (YYA) 1948
kaappausuhut jne.
Sotakorvaustuotanto
kuvaukset tavarapulasta, työpakosta jne.
Kemin lakko ja muut lakot

13 *Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1950-luvulla*

Olot maaseudulla
Olot kaupungissa
Yleislakko 1956 ja muut lakot

14 *Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1960-luvulla*

Olot maaseudulla
maaltamuutto, peltujen paketointi, siirtolaisuus
Olot kaupungissa
Kansainvälistyminen
tiedotuksen esim. television ja matkailun tuomat uudet vaikutteet
Vietnamin sota ja kolmas maailma

15 *Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1970-luvulla*

Olot maaseudulla
Olot kaupungissa
kaupungistumisen jatkuminen, siirtolaisuuden jatkuminen
Ruotsiin
Metallin lakko 1971 ja muut lakot
Energiakriisi ja siirtyminen hitaan kasvun kauteen
säästötoimet, uudet energiamuodot mm. öljykriisi v. 1973,
EEC-sopimuksen haittavaikutuksia, SEV-sopimuksen vaikutuksia, EVA Elinkeinoelämän valtuuskunta
Työttömyyskysymys
Kansainvälinen liennytys
esim. Euroopan Turvallisuus- ja yhteistyökokous 1975 ja muut suurkokoukset

16 *Poliittiset ja taloudelliset olot, työllisyys ja elinolot 1980-luvulla*

Olot maaseudulla
Olot kaupungissa

17 *Valtiolliset ja kunnalliset vaalit*

Presidentinvaalit
mm. HONKA-liitto, kuvaukset presidenteistä, valtataisteluista jne.
Eduskuntavaalit
vaalimainonnasta yms., kansanedustajista
Kunnallisvaalit
kuvaukset vaalipropagandasta, ehdokkaista jne.

18 Hallituskysymykset

19 Laki ja oikeudenkäyttö

Rikkomukset ja rikokset

henkirikokset, omaisuusrikokset; lahjonta jne.

Oikeustoimet ja tuomiot

Vankilat ja putkat

20 Verotus

kuvaukset veronkierrosta, verovilpeistä jne.

21 Kirkko ja uskonto

Kristillinen kirkko ja lahkot

mm. mormonit, Jehovan todistajat jne.

Uskonnolliset liikkeet

mm. herätysliikkeet: lestadiolaisuus, körttiläisyys

Ei-kristilliset uskonnot

mm. Intian uskonnot: brahmalaisuus, budhalaisuus, hindulaisuus; mm. Persian uskonnot: islam, muhamettilaisuus;

mm. Kiinan uskonnot: konfutselaisuus jne.

Ei-kirkolliset liikkeet: Pelastusarmeija

Ateismi

Muut

tolstoilaisuus, teosofia jne.

22 Yhteiskunnan sosiaalitoimet

Lasten ja nuorison huolto

lastenkodit, suojelukasvatukselliset laitokset, kasvatusneuvolatoiminta, lasten päivähoito

Vanhusten huolto

kunnalliskodit, vanhainkodit, kodinhoitaja-apu, vanhusten palvelutalot, eläketurva

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

huoltolat, suojakodit, A-klinikat, ensi- ja lämmittelysuojat, katkaisuhuoltoasemat, nuorisoasemat

Sairaiden ja vammaisten huolto

sairaalat, parantolat, sairasapu, äitiysavustus, äitiyshuolto, sotavammaisten huolto, mielisairaanhoito, ruumiillisesti vajaakkyisten huolto: sokeat, kuurot jne.

Muiden ryhmien sosiaalihuolto

työttömien huolto, hautaushuolto, ulkomaalaishuolto jne.

Sosiaaliset yhdistykset

Punainen Risti jne.

10. MUODOLTAAN KITEYTYNYT AINES

1 Henkinen kansanperinne

Runot

Laulut

sävelmät; nuotitettu, soitettu, laulettu, vihelletty jne.

Työväen arkkiveisut
 Mölyköörit, kisälliryhmät ja niiden laulut
 Vankileirilaulut
 Vallankumous- ja taistelulaulut
 Romanssit ja balladit
 Työlaulut ja pilkkalaulut
 mm. junttalaulut
 Vasemmistolaiset radikaalilaulut
 1960-luvun vasemmistolaiset radikaalilaulut
 Historialliset tarinat
 mm. sota- ja kriisiaikojen tarinat Kansalaissodan ja viime
 sotien tapauksista
 Kotiseudun tarinat
 mm. paikkoihin, nimiin liittyvät tarinat
 Uskomustarinat
 mm. yliluonnollisista asioista, tapauksista kertovat tarinat
 Henkilökohtaiset muistelukset, kronikaatit
 Huhut ja juorut
 Kaskut, vitsit, jutut
 kansanomainen parodia, pilapuhe, käännetty sanonta, esim.
 rukousten, mainosten parodiat
 Sananparret, iskulauseet
 Enteet, uskomukset, taiat
 Muistosäe, albumiperinne
 Unet, taikausko
 Kansanlääkintä
 kansanparantajat, lääkkeet, parannustavat jne.
 Kansantietous
 sää, aika, mitat jne.
 Merkkipäivä- ja juhla-perinne
 Lastenperinne
 runot, lorut, laulut, sanottamiset, leikit, leikkikalut jne.

2 *Elämäkerrat*

Omaelämäkerrat, toisen ihmisen elämäkerta
 Teemamuistelmat

3 *Henkilökuvaukset*

luonnekuvaukset esim. sukulaisista, opettajasta, työtovereista jne.
 nainen, mies, lapsi

4 *Kaunokirjalliset työt*

romaani, näytelmä, hupailu jne.

5 *Päiväkirjat ja kirjeet*

11. DOKUMENTIT

1 *Yksilö ja perhe*

koulutodistukset, velkakirjat, kauppakirjat, perunkirjat jne.

- 2 ***Työoloihin liittyvä aineisto***
työpaikkalehdet, työsopimukset, työtodistukset, mustat listat jne.
- 3 ***Työväen musiikki-, näyttämö-, urheilu- ja muuhun sivistystoimintaan liittyvää aineistoa***
lauluvihkot, nuottivihkot, roolivihkot jne.
- 4 ***Vaalimateriaali***
julistheet, ehdokaslistat, vaaliliput jne.
- 5 ***Vankila- ja vankileiriaineisto***
opiskeluaineistot, vankilalehdet, kirjeet, vapauspassit jne.
- 6 ***Pienet painotuotteet***
postikortit, lentolehtiset, almanakat, kalenterit jne.
- 7 ***Asiakirjat***
työväenjärjestöjen ja harrastusjärjestöjen pöytäkirjoja, jäsenkirjoja jne.
- 8 ***Piirroksset ja symbolit***
piirroksset työkaluista, asumisesta, rakentamisesta jne., kuvaukset lippujen, viirien jne. syntyvaiheista, palkinnoista, mitaleista jne.
- 9 ***Muu aineisto***

12. VALOKUVAT

- 1 ***Yksilö***
henkilökuvat
- 2 ***Perhe ja juhlat***
- 3 ***Vapaa-aika ja harrastukset***
- 4 ***Asuminen ja asuinympäristö***
kaupunkimiljö, teollisuusmiljö, maaseutumiljö
- 5 ***Työ***
työ ja työvälineet, työntekijä, -ryhmä
- 6 ***Työväenliike***
poliittinen työväenliike, puolueet ja järjestöt, kokoukset; ammatillinen työväenliike, ammattiosastot, kokoukset; osuustoiminta ja muu yritystoiminta; työväentalot; näyttämötoiminta; musiikkitoiminta; urheilutoiminta; muu

sivistystoiminta; työväenliikkeen merkkitapahtumat; juhlat:
vappu; joukkokokoukset jne.

7 Muut järjestöt ja laitokset

